

de anti fascist

2006 - 1

TPG Post

Port betaald
Port payé
Pays-Bas

In dit nummer
onder andere:

De voorpagina
blz. 2

Aanklacht tegen
Donner en Verdonk
blz. 3

60 jaar na dato (1)
Neurenberg
blz. 8

Berichten uit de FIR
blz. 11

Joodse Spanjestridders
blz. 12

Sprookjes van Toos
blz. 20

Herdenking Soesterberg
blz. 22

uitgave van:

**anti fascistische oud verzetsstrijders nederland
bond van anti fascist**

Leharstraat 8 - 6961 BM Eerbeek

Verschijnt 4 keer per jaar.
ISSN 0166-7556

Algemeen correspondentie-adres:
Leharstraat 8 - 6961 BM Eerbeek
Tel. 0313-654685
e-mail secr@afvn.nl
website www.afvn.nl

Abonnementsprijs:
Minimaal 10 euro per jaar

Losse nummers euro 2,50 (excl. portokosten)

Opgave abonnementen:
Telefonisch of per e-mail

Redactie coördinatie:
Jan Cleton

Redaktiemedewerkers:
Jan IJssink,
Celine v.d. Hoek,
Piet Schouten,
Toos Plug,
en vele anderen.

Vertaalster:
Toos Plug
Buitenlandse contacten:
Celine v.d. Hoek,
Annabelle Schouten.
Layout:
Jan Cleton

De Antifascist is een uitgave van de A.F.V.N. (Anti Fascistische oud Verzetsstrijders Nederland, Bond van Anti-fascisten).

Deze vereniging stelt zich ten doel:
a. te zorgen dat de daden van het anti-fascistische verzet bekendheid houden, respectievelijk bekendheid krijgen;
b. herlevend fascisme (neo-fascisme) te signaleren en met alle, bij de wet geoorloofde middelen te bestrijden;
c. te strijden voor vrede en vriendschap tussen de volkeren;
d. te strijden tegen iedere vorm van discriminatie.

Wilt u ons werk steunen?
Stort dan een bijdrage op giro nr.
3206900 t.n.v. penningmeester
A.F.V.N. Voorstraat 42 A, 3931 HE
Woudenberg. Tel. 033 - 2860271

Bij de voorpagina

Bush en zijn maatjes lusten ze wel die mensenrechten. Zolang ze mensenrechten in hun 'eigen' voordeel kunnen gebruiken. Op dat vlak zijn ze je reinste illusionisten. Ze spiegelen het overgrote deel van de mensheid een beeld voor dat niet werkelijk bestaat, door een geraffineerde mengeling van feiten, verdraaiingen en leugens. En helaas trappen velen daar in. En niet alleen de domsten. Kijk maar naar het gros van 'onze' volksvertegenwoordigers.

Zoals u van ons gewend bent trachten wij naar beste vermogen daar enig tegenwicht aan te bieden, doormiddel van artikelen die passen bij onze doelstellingen (zie hiernaast). Wat betreft punt b. moeten we helaas vaak aangaande de wettelijke mogelijkheden verstek laten gaan, door gebrek aan financiële middelen en terzake kundige mankracht. Maar af en toe is er toch de noodzaak en de mogelijkheid om grof onrecht aan te pakken door de verantwoordelijken voor het gerecht te dagen.

Zo ondersteunen wij nu graag het Comité Rechtsherstel (zie artikel Nico Steijnen). Als vereniging kunnen we echter weinig meer doen dan in ons blad aandacht te besteden aan het proces. Individueel kunnen we echter wel wat doen door het Comité financieel te ondersteunen. Als u het even kunt missen, doen!

Laten we met elkaar onze verontwaardiging omvormen tot een luis in de pels van Donner, Verdonk en al die andere halfslachtige mensenrechtenverdedigers.

Jan Cleton

Secretaris AFVN / BvA

Aan de abonnees van de anti fascist

Juist in deze tijd van repressie en een opkomend fascisme in Europa staan ons blad en de AFVN/BvA pal achter haar doelstellingen. Wanneer we de balans opmaken van 2005 dan wordt die afgesloten met een redelijk positief saldo. Het is een signaal van u – naast de vele positieve reacties - en een aansporing voor bestuur en redactie om door te gaan met versterking en verbetering van organisatie en redactie. Bij deze gelegenheid wil ik ook de vrijwilligers bij alle gelegenheden en met name de trouwe verzendploeg noemen. Zonder die laatstgenoemden zouden de kosten voor verzending vele malen hoger liggen.

Ondanks de mogelijk negatieve uitval van uw loon- of uitkeringstrookje willen we u toch als trouwe lezer van ons blad vragen om een bijdrage in de onkosten. Dit voorjaar wordt een conferentie georganiseerd in Brussel door de FIR over het herlevende fascisme in Europa en hoe de aangesloten organisaties hiertegen een breed front kunnen vormen. Reis en verblijfkosten voor de deelnemers en de bijdrage aan de FIR worden uit donaties betaald. We maken u erop attent dat de acceptgiro bijgesloten is in de adreswikkkel.

Dankzij de donaties houden we de drempel voor een abonnement op de anti fascist laag en blijft de minimum bijdrage ook voor 2006: € 10. Vele kleintjes maken een 'grote', hoe bescheiden de bijdrage ook is, elke bijdrage is een versterking van organisatie van antifascisten en dit medium de anti fascist.

Piet Schouten

Penningmeester AFVN/BvA

De Schipholbrand:

een einde aan het onmenselijke beleid is onze inzet

Door Mr. N.M.P. Steijnen, advocaat

Verbijstering over onderkoelde officiële reacties

De rampzalige brand eind oktober in het cellencomplex Schiphol-Oost, was een afschuwelijke catastrofe.

Maar bijna even schokkend was de volstrekt onderkoelde reactie op deze ramp, waarbij 11 mensen onder gruwelijke omstandigheden het leven lieten en 15 mensen gewond raakten.

De hoofdstroom-media reageerden lauw, en de politici die het hier voor het zeggen hebben, hadden de grootste moeite om te verbergen dat het ze eigenlijk geen lor kon schelen.

Voor hen waren er 11 'illegalen' omgekomen. En dat is, voor hen, kennelijk wat anders dan 11 'mensen'.

Ziek klimaat

Zo ver is het klimaat in Nederland jegens vreemdelingen en mensen die niet westers zijn, of niet westers zijn georiënteerd, inmiddels dus al verziekt, dat de heersende politici in ons land het nauwelijks meer de moeite waard vinden om te verhullen dat het ze niet raakt als 11 'illegalen', onder hun verantwoordelijkheid, een ellendige dood vinden.

En zo ver is het inmiddels dus al gekomen, dat de 'officiële' media daarop volkomen onderkoeld reageren.

Het schrikbeeld van een maatschappij die bepaalde mensen tot mensen van een minderwaardige categorie, tot 'untermensen' devalueert, rijst ineens weer voor ons op. Als een fantoom uit het verleden, dat plotseling al veel verder uit de kluiten gewassen blijkt te zijn dan we ook maar dachten.

Aspecten van ontaarding

Niettemin, de ontaarding die we nu opeens zo sterk gewaar worden, dateert niet van vandaag of gisteren.

Allerlei vernislagen zien we, in onze maatschappij, in ongehoord tempo afbrokkelen, sinds de 'liberale markteconomie' hier vrijwel het alleenrecht heeft verworven.

Oorlogvoeren is weer in ere hersteld, als middel om invloedsferen te veroveren. Maatschappelijke ongelijkheden worden in sneltreinvaart geherintroduceerd door het sociale stelsel af te breken. Terrorisme wordt schaamteloos misbruikt, en zelfs aangejaagd, om grondrechten van burgers om zeep te kunnen helpen en de sterke staat in de steigers te kunnen zetten.

Overall in Europa is dat proces in volle gang.

De creatie van een onderklasse

De spanningen die in een dergelijke maatschappij van groeiende tegenstellingen worden opgebouwd, moeten een richting vinden, en worden gedirigeerd naar een nieuw te creëren onderklasse, die als bliksemafleider kan fungeren.

Illegale vreemdelingen vormen de bodem van die onderklasse.

Andere segmenten van uitgestoten groepen in de maatschappij staan op de nominatie om daar mede deel van te gaan uitmaken.

Zoals bijvoorbeeld brede groepen van legale autochtone jongeren, die niet meer tot onze economie worden toegelaten. En andere categorieën nieuwe armen, die zich nu aan het vormen zijn.

De functie van de nieuwe onderklasse

Die onderklasse heeft dan tot functie de gevoelens van machteloosheid, bedreiging, onvrede en onbehagen, die een 'liberale vrije markteconomie' oproept, te absorberen. Of, om in eerlijker en meer doorzichtige termen te spreken: in een kapitalistische 'vechteconomie' waarin we inmiddels zijn beland, en waarin het 'ieder voor zich' tot absolute norm en tot enige waarde is verheven, is een onderklasse een even noodzakelijke als onvermijdelijke creatie. Als onvermijdelijke uitkomst van de economische ont-

wikkeling, maar ook als resultaat van het bewust aangestuurde proces om een categorie van tweedegrangsmensen te vormen waarop, in een maatschappij van steeds toenemende spanningen en frustraties, de maatschappelijke woede en onzekerheden zich op kunnen ontladen, en waarop burgerlijke superioriteitsgevoelens kunnen worden geprojecteerd.

Strijd noodzakelijk

Strijd tegen herlevende fascistische tendenzen en tegen het doorslaande 'jungle-kapitalisme' is dus net zo goed strijd tegen deze vorming van een nieuwe onderklasse als strijd tegen de nieuwe oorlogen, en strijd tegen de sociale afbraak.

Hoe schokkend de gebleken 'officiële' onverschilligheid over de slachtoffers van de ramp ook is, dergelijke gevoelens, of liever het gebrek hieraan, hebben in ons land nog zeker niet het monopolie !

Een brede tegenstroom

Tallose mensen, misschien nog steeds wel de meerderheid, voelen afschuw en verbijstering over de manier waarop, de laatste jaren, vreemdelingen hier worden behandeld. En de manier waarop over hen wordt gepraat.

Bij steeds meer mensen rijst, zo langzamerhand, de vraag of ze ons land nog wel als een beschaafd land kunnen zien. Steeds meer mensen twijfelen er aan of zij een land dat, op ruime schaal, gezinnen met kleine kinderen zonder middelen van bestaan op straat zet, mensen die geen kant uit kunnen van alle bestaansmiddelen berooft, gezinnen ontwricht en uiteenrukt, mensen, waaronder ook kinderen, die geen enkel strafbaar feit hebben begaan, voor onbepaalde tijd opsluit en gevangen zet en teruggestuurde mensen opzettelijk overlevert aan de geheime politie van hun land van her-

komst, nog wel als een beschaafd land kunnen beschouwen.

En komen, terecht, tot de conclusie dat een land waar de dominante politieke klasse en de gevestigde media een niet aflatende campagne voeren tegen een van de grote wereldreligies, de islam, en stelselmatig iedereen die deze religie aanhangt bij voorbaat in de verdachtenbank zetten, een ziek land is.

Waarin op die manier miljoenen mensen in ons land zo in één klap worden gestigmatiseerd.

Een muur van verzet

Die grote massa van zeer verontruste mensen vormen de muur waarop de herintroductie van de hernieuwde ideologie van 'untermenschen' moet stranden.

Tweehonderdduizend mensen drongen via het tekenen van een petitie van 'Een Royaal Gebaar' aan op een generaal pardon voor 26.000 al lang in ons land verblijvende asielzoekers.

Een ruim twintigduizend mensen ondertekenden een oproep om de ministers Donner en Verdonk persoonlijk aan te klagen voor de verschrikkelijke gevolgen van de Schipholramp.

De ramp als uitkomst van bewust beleid

Twintigduizend mensen onderschreven zo, actief, dat die rampzalige brand geen incident vormde. Maar de uitkomst was van een bewust beleid, gericht op steeds verdere marginalisering, criminalisering en ontrecting van vreemdelingen.

Onderdeel van dit beleid vormde immers de opsluiting van deze mensen in zo goedkoop mogelijke, brandgevaarlijke cellen.

Letterlijk werden zij opgeborgen in omgebouwde containers.

Misdadige dimensie

Een groot deel van de Nederlandse

bevolking wil dit beleid niet. En zeker niet de graad van onmenselijkheid die nu bij de uitvoering hiervan is bereikt.

Een beleid dat, de laatste jaren, steeds verwerpelijker is geworden. En dat, vandaag de dag, alle grenzen van humaniteit overschrijdt.

De mensenrechten worden daarbij aan de kant geveegd.

En, inmiddels, is daarbij zelfs een openlijk criminele dimensie bereikt. Dit laatste niet alleen in de zin van het gewone spraakgebruik, maar ook in juridische zin.

Paal en perk stellen

Daartegen voluit de strijd aanbinden, daarvoor is nu de tijd gekomen. Ook met juridische middelen zal die strijd gevoerd moeten worden.

Daarvoor is inmiddels opgericht het **comité Rechtsherstel**, een bundeling van een aantal organisaties die zich bezig houden met vreemdelingen en anti-fascistisch verzet.

Want voorbij is de tijd waarin op grote schaal mensen door de officiële retoriek voor de gek konden worden gehouden door de betiteling van het vreemdelingenbeleid als 'sober, maar humaan'. Die waanvoorstelling moet van tafel. Ons vreemdelingenbeleid heeft allang een criminele dimensie bereikt. Waarbij allerlei fundamentele mensenrechten voor vreemdelingen allang niet meer gelden.

Donner en Verdonk aan het hoofd van een criminele vereniging

Ons vreemdelingenbeleid is ontaard in een misdadig beleid.

En juist ook het feit dat, bij dit beleid, niet alleen morele, maar zelfs ook juridische grenzen worden overschreden, biedt duidelijke aanknopingspunten. Want bij een misdadig beleid horen misdadigers. En er is geen reden om ze hier niet als zodanig, met naam en toenaam, te noemen: de meest prominente

aanstichters van de hernieuwde ideologie van de illegale vreemdelingen als te verwaarlozen 'untermenschen', de meest prominente dragers van de dit misdadige beleid, zijn Donner en Verdonk.

De aanklacht tegen Donner en Verdonk

Donner en Verdonk zijn dan ook inmiddels strafrechtelijk aangeklaagd.

In een meer dan 70 pagina's omvattend document wordt, stap voor stap, genadeloos uiteengegraven op welke punten Donner en Verdonk zich jegens de slachtoffers en overlevenden van de afschuwelijke brand in Schiphol schuldig hebben gemaakt - en zich nog steeds schuldig maken - aan 'een wrede en onmenselijke behandeling'. Voor, tijdens en na de catastrofale brand. Een wrede en onmenselijke behandeling niet alleen in de zin van het gewone spraakgebruik of enkel in morele zin, maar uitdrukkelijk ook in **juridische** zin, in de zin van het internationale strafrecht. En wel het Anti-Folterverdrag (AFV).

Die wrede en onmenselijke behandeling nam ook de proportie aan van dood door schuld en medeplichtigheid aan zwaar lichamelijk letsel jegens de slachtoffers van de rampzalige brand. Deze aspecten maken dan ook uitdrukkelijk deel uit van de hier aan hen te laste gelegde 'wrede en onmenselijke behandeling' in de zin van het Anti-Folterverdrag.

Geen strafrechtelijke immuniteit voor Donner en Verdonk

Door het Anti-Folterverdrag te schenden maken Donner en Verdonk zich schuldig aan een internationaal misdrijf.

Voor gewone misdrijven kunnen Donner en Verdonk zich hullen in immuniteit van strafvervolging, die alleen door het parlement kan worden opgeheven. Iets waartoe een

voze parlementaire meerderheid, zoals bekend, nimmer zal overgaan.

Maar een moreel failliete parlementaire meerderheid kan voor Donner en Verdonk geen schild vormen tegen vervolging voor internationale misdrijven als het schenden van het Anti-Folterverdrag. Dergelijke misdrijven zijn zo ernstig dat hier voor geen mens immuniteit bestaat, ook voor ministers niet.

Is een inbreuk op het Anti-Folterverdrag in ons land voorstelbaar?

Om maar meteen maar met de deur in huis te vallen: is het reëel voorstelbaar dat een land als Nederland, en Nederlandse ministers, zich schuldig zouden maken aan 'een wrede en onmenselijke behandeling' jegens vreemdelingen, en daarmee aan zo iets afschuwelijks als een inbreuk op het Anti-Folterverdrag? Het antwoord is ronduit ja.

Dat is geen hersenspinsel van degenen die hier Donner en Verdonk aanklagen. Maar komt uit de koker van het Anti-Folter Comité zelf, de waakhond ingesteld bij het Anti-Folterverdrag.

Het is Amnesty International dat in een scherpe protestbrief van 21 november 2005 over het optreden van Donner en Verdonk jegens de slachtoffers en overlevenden van de catastrofale brand wijst op de 'view' van het Anti-Foltercomité van 12 mei 1999 in de zaak A. v. The Netherlands. Het Comité overwoog hierin:

"9. Het Comité wenst zijn bezorgdheid tot uitdrukking te brengen over het feit dat de klager sinds het moment waarop hij, op 24 november 1998, in Nederland aankwam in detentie werd gehouden, dat wil zeggen slechts twee maanden nadat hij, naar zijn zeggen, was

gemarteld. Het Comité overweegt dat als hij inderdaad werd gemarteld, het feit dat hij vervolgens zolang in detentie werd gehouden een verergerend effect zou kunnen hebben op zijn geestelijke gezondheidstoestand en uiteindelijk zou hebben geresulteerd in een wrede en onmenselijke behandeling".

(View of the Committee against Torture in A. v. The Netherlands, CAT/C/22/124/1998, 12 mei 1999, NAV 1999/86, p. 372-377)

Weliswaar handelt de betrokken 'view' van het Anti-Foltercomité over een mogelijk slachtoffer van marteling, maar Amnesty International is van mening dat de opmerking die het Comité maakt ten aanzien van detentie ook van toepassing kan worden geacht op slachtoffers van andere traumatiserende gebeurtenissen, zoals de brand op Schiphol.

Daar komt dan nog bij dat veel overlevenden van de brand inderdaad ook een verleden van marteling achter zich hebben.

Een breed scala van 'wrede en onmenselijke behandelingen'

En dat is dan nog maar één aspect van de wrede en onmenselijke behandeling waaraan Donner en Verdonk de slachtoffers en overlevenden van de ramp onderwerpen: het voor onbepaalde tijd (verder) opsluiten van door de verschrikkelijke ervaring van de brand geestelijk zwaar getekende mensen.

Maar er zijn nog talloze andere aspecten. Vóór, tijdens en na de catastrofale brand.

Vóór de brand doordat de latere slachtoffers hiervan in het detentiecomplex Schiphol-Oost opgesloten

werden gehouden onder detentie-omstandigheden die discriminerend van aard waren vergeleken met 'gewone boeven' en die niet voldoen aan internationale standaards voor detentie. Voor zover het hier illegale vreemdelingen betrof, bovendien ook nog een gevangenhouding in feite voor onbegrensde tijd. Aldus werden zij dan weggeborgen in omgebouwde containers, waarvan de onveiligheid voor brand op voorhand vast stond.

Het opzettelijk in levensgevaar brengen van mensen

Willens en wetens werden zij op die manier door Donner en Verdonk **opzettelijk** onderworpen aan levensbedreigende risico's van brand.

Die **opzet** om mensen in levensgevaar te brengen, is een constant feit. Vóór zowel als na de ramp.

Vóór de ramp gaf Donner onomstotelijk blijk van deze **opzet** doordat hij, onmiddellijk na de bouw, ondanks een uitdrukkelijk verbod van de gemeente Haarlemmermeer, al tot opsluiting van mensen in het detentiecomplex overging, voordat de brandweer het überhaupt had gekeurd. En zich pas weer tot ont-ruiming liet dwingen toen er een dwangsom aan te pas kwam.

Na de afschuwelijke ramp die zich aldaar voltrokken heeft, door als een dolgeworden potentat het verder gevangen houden van levende mensen in het gruwelcomplex met botte machtspolitiek af te dwingen, ondanks de eis van de gemeente Haarlemmermeer tot onmiddellijke sluiting wegens brandgevaar.

Verderfelijke opvattingen slaan neer in verderfelijk optreden

Diezelfde Donner en Verdonk zijn er rechtstreeks verantwoordelijk voor dat de nacht van de rampzalige brand onder het personeel een geest heerste dat het voorkomen

van ontsnappingen meer gewicht moest worden toegekend dan het onvervaard verrichten van uiterste inspanningen om mensenlevens te redden. Aldus werd het ontsluiten van cellen nodeloos vertraagd, werden zwaar geschokte mensen die de brand ternauwernood hadden overleefd onderworpen aan barbaarse praktijken als het aan elkaar boeien en onder schot houden, en werd hen in een aantal gevallen opzettelijk verhinderd om te helpen met het bevrijden van mede-gevangenen in doodsnoed.

Donner en Verdonk accentueerden en bevestigden die bij het personeel levende geest nog diezelfde nacht door zelfs een helikopter in te zetten in het kader van een klopjacht op een paar ontsnapte illegalen.

Bij dit alles moet worden betrokken dat illegalen mensen zijn die geen enkel strafbaar feit hebben begaan.

Voortgezette wrede en onmenselijke bejegening

Na de ramp werden de doods-bange overlevenden opnieuw voor een verder onbepaalde tijd opgesloten in brandgevaarlijke detentiecomplexen. Nog dichter opeengepropt in meer-manscellen en onder detentie-omstandigheden die dikwijls nog slechter waren dan in het Schiphol-complex.

Van een toenemend aantal slachtoffers en overlevenden blijkt dat zij zelfs, soms voor lange tijd, geestelijk zwaar gewond in strafcellen werden weggestopt.

Donner en Verdonk verdedigen, tot op de dag van vandaag, de hulpverlening aan de slachtoffers en overlevenden, als volkomen 'adequaat'. Voor hen geldt dus als een 'adequate' vorm van opvang het onderwerpen van geestelijk zwaar aangedane en getraumatiseerde mensen aan een voortgezette gevangenhouding. De ploerterij van het gedwongen opsluiten van getraumatiseerde

mensen in strafcellen, gebeurt in dat licht natuurlijk 'in hun eigen bestwil'.

Het, incidenteel en vaak pas na lange tijd, laten praten van een paar psychologen met de slachtoffers, geldt dan voor hen als het bewijs van de ultieme zorg die zij toch maar aan deze 'illegalen' besteden!

Maar natuurlijk kan de aldus met gulle hand verleende 'behandeling' niet zover gaan dat ook slachtoffers en overlevenden die nu, geleidelijk, alsnog op straat worden gedumpt, ook nog op enige 'zorg' aanspraak zouden kunnen maken! Een toenemend aantal overlevenden zwerft dan ook, op straat gedumpt, verdwaasd en getraumatiseerd, door Nederland rond. Zonder middelen van bestaan en zonder enige verdere medische zorg.

Voor tweederangs mensen is het alleszins 'adequaat'!

En natuurlijk was het niet de bedoeling dat ook de slachtoffers en overlevenden van de ramp hulp zouden krijgen van speciale, gekwalificeerde psychiaters van het Instituut voor Traumazorg (IvT). Het parlement, dat van Donner verstaan meende te hebben dat het IvT ook ten dienste van de slachtoffers en overlevenden van de ramp zou optreden, had hem verkeerd begrepen. Hij had wel gezegd dat psychiaters van het IvT waren ingeschakeld, maar daarmee had hij niet bedoeld te zeggen dat dit ten dienste van de slachtoffers en overlevenden van de ramp was! Nee, dit was **uitsluitend** gebeurd ten dienste van de personeelsleden. Die immers **ook** traumatische ervaringen achter de rug hadden! Want, zoals ook al door minister Verdonk, kort na de ramp, was verklaard en door de Volkskrant van 2 november aldus was weergegeven:

'Verdonk vroeg begrip voor de cipiers, die in de rook hadden gestaan en gebonk

en geschreeuw hebben gehoord. “De medewerkers zijn ook getraumatiseerd”. Inderdaad, voor mensen die beschouwd moeten worden als tweedegraders-mensen, vormt dit alles een buitengewoon ‘adequate’ ‘zorg’ en ‘opvang’.

En **juist** ook omdat minister van Justitie Donner en minister voor vreemdelingenzaken Verdonk Nederland verder willen verzieken met een **impliciete** opvatting dat illegalen beschouwd moeten worden

als een kaste van rechtelozen, van tweedegraders mensen, die **du**s niet naar gewone menselijke maatstaven gemeten en behandeld behoeven te worden, is hun strafrechtelijke vervolging een pure noodzaak.

De te volgen juridische stappen

Zo'n verzoek tot strafrechtelijke vervolging hoeft, naar juridische maatstaven, niet bij voorbaat kansloos te zijn.

Weigert het OM vervolging in te stellen, dan is daar immers nog altijd het gerechtshof, waar daar een beroep op kan worden gedaan. De zaak komt dan tot een openbare en publiek zitting.

En doet ook het gerechtshof zijn werk niet, dan kan opnieuw beroep worden ingesteld, ditmaal bij het Anti-Foltercomité in Genève.

Al die stappen zullen we eventueel doorlopen.

Een fantastisch precedent

Een lichtend voorbeeld houden we daarbij voor ogen.

Tegen een Officier van Justitie, mr. M.W.J van Helsdingen, die op 14 mei 2003, in een strafzaak tegen een

lid van de Roma-gemeenschap had verklaard dat “alle zigeuners criminelen waren”, en dat “die zigeuners die geen misdadiger waren, een uitzondering op de regel vormen”, werd in een baanbrekende beslissing van het gerechtshof te Amsterdam op 23 december 2005 bepaald dat strafrechtelijke vervolging tegen hem dient te worden ingesteld wegens racisme.

Dit nadat aanvankelijk het OM had geweigerd om dit sujet aan te pakken.

Op 9 februari 2006 om 15.00 begint, voor de rechtbank te Amsterdam, het unieke strafproces tegen dit lid van het Openbaar Ministerie.

We zien Donner en Verdonk graag ook in zo'n positie belanden !

De volledige tekst van de aanklacht tegen Donner en Verdonk is te lezen op www.x-y.org/aanklacht.

U kunt het werk van het comité Rechtsherstel steunen via **giro 972992** van de **Stichting Steunfonds Juridische Hulp te Zeist**, o.v.v. aanklacht Donner/Verdonk.

Ingezonden

Beste redactie,

Al jarenlang lees ik jullie blad en het bevalt mij prima.

Ik maak mij ongerust over de situatie van de gewone bevolking in Nederland en daar buiten. Het kapitalisme is flink om zich heen aan het slaan. Nederland, een van de rijkste landen in de wereld, wordt gebruik gemaakt van voedselbanken, de schaamte voorbij. Het reactionaire kabinet loopt zijn grote voorbeeld de USA na.

Zelfs het zorgstelsel is 'n product geworden i p v 'n recht. Men kan alles kopen, behalve als je geen of weinig geld hebt. De groep die weinig te besteden heeft wordt steeds groter, ook de werkenden.

De draagkracht van zeer veel mensen is zorgwekkend omlaag gegaan door de euro en de privatisering.

De vrije markt c.q. liberalisering, is goed voor enkelen en slecht voor velen. Elke dag is het in de praktijk te zien.

De miljarden gaan allemaal naar de zakkenvullers en de mensen krijgen de kruimels.

Het kapitalisme is de grootste terreurdreiging die er is. Constant wordt tegen de mensen aangeschopt, ik hoop dat de bevolking bewust wordt van zichzelf en terugschopt.

Ik zelf ben actief voor de SP. Elke dag praat ik met mensen die niet weten hoe ze rond moeten komen, veel mensen zijn niet ongerust maar wanhopig. Zelf heb ik 'n uitkering, maar ik sta niet aan de zijlijn. Gelukkig zijn er ook genoeg mensen die strijdbaar en solidair zijn, dit zal ook toenemen, want de onrust kan niet uitblijven, dat is 'n wetmatigheid.

De omslag zal komen maar niet zonder verzet.

Ik wens jullie 'n strijdbaar 2006 en 'n goede gezondheid!

Hartelijke groeten.

Ben Tarici.

[Willen jullie deze brief plaatsen in de Anti fascist?]
Bedankt!

60 jaar na dato (1) – Het Proces van Neurenberg

Door Piet Schouten *

Het thema van de mensenrechten staat actueler dan ooit op de agenda. Opnieuw worden pogingen ondernomen om de verworven rechten af te nemen, terwijl de uitgaven voor militaire avonturen stijgen. De geschiedenis kan zich herhalen dankzij gunstige omstandigheden voor de krachten met onstilbare machts-honger. De naoorlogse generatie is opgegroeid in een Europa waar lange tijd de vredeskrachten de overhand hadden. Door de aanwezigheid en optreden van de landen van het Warschau Pact was er tot eind jaren '80 een balans van vrede en veiligheid in Europa. Door middel van de Europese Grondwet en de accoorden van Lissabon proberen 'oude' krachten een terugkeer naar oude posities te heroveren, compleet met militarisering, grondstofroof, repressie en de constructie van vazalstaatjes of 'protectoraten' (Slovenië, Kosovo enz.). Het is voor de AntiFascist aanleiding om de huidige en toekomstige generaties te blijven wijzen op de parallellen met de tijd voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. In dit kader willen we ook de kritiek van de hand wijzen dat we als AntiFascist 'blijven steken in het verleden'. De krachten die een 'revanche' wensen zijn na 'de val van de Muur' namelijk brutaler dan ooit aanwezig in de Europese politiek maar ook het wereldtoneel. Voorbeelden ervan zijn o.a. de Balkanoorlog, de Bundeswehr in Kosovo en de inzet van Duitsland voor hogere militaire uitgaven van de EU-staten onder mom van 'vrede en veiligheid'. In deel 1 beginnen we met een analyse over het Proces van Neurenberg.

De lange weg naar de Neurenberger processen ondervond vele hindernissen. O.a. de valse beschuldigingen aan het adres van de Sovjet-Unie ('bezetten' van Polen), de pogingen van de westerse geallieerden (vooral

VS en GB) om de vooroorlogse situatie (het verraad van München en de betrokkenheid van die landen bij stabilisering en ondersteuning van het Hitler-regime vanuit de kapitalistische landen) buiten beschouwing te laten en de gelatenheid van westerse regeringen om nazi-Duitsland eerder aan te pakken, hebben tot veel vertraging geleid.

Tijdens de Krimconferentie van Jalta (4 tot 11 februari 1945) werden de regeringsleiders van de Sowjet-Unie, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië het uiteindelijk eens om alle oorlogsmisdadigers voor het gerecht te dagen en een snelle bestraffing tot stand te brengen.

Op 20 november 1945 vond de eerste zitting plaats van het Proces van Neurenberg tegen de 24 voornaamste oorlogsmisdadigers als juridische uitvoering van het Verdrag van Londen, getekend op 8 augustus 1945 door de Sovjet-Unie, Verenigde Staten, Engeland en Frankrijk (Het Handvest van Neurenberg). In de geallieerde beklagdenbanken stonden de kopstukken van de nazipartij (NSDAP) en haar fascistische '1000-jarige Rijk' en leiders van aanverwante groeperingen (SA, SS, SD, Gestapo), Wehrmacht, economische kringen en propaganda-

machine. De geallieerde aanklagers toonden hiermee aan dat zowel personen als instellingen van het fascistische apparaat in gelijke mate verantwoordelijk droegen voor de zware misdaden tegen de menselijkheid, voor de oorlogsmisdaden en voor oorlogsvoorbereiding.

Honderden getuigenverklaringen en duizenden bezwarende documenten van de nazi-administratie zelf legden de basis voor het proces. (gedetailleerd zoals o.a. de massamoord op gijzelaars in Oradour-sur-Glane, vernietigingsprogramma's in de kampen). "Het bewijsmateriaal betreffende de oorlogsmisdaden was overweldigend, zowel wat betreft de omvang als de details", zo lezen we in het vonnis. Talloze bladzijden omvatten een toelichting over de oorlogsmisdaden in bezette landen, tegenover de burgerbevolking en mishandeling van krijgsgevangenen. Nazi's probeerden vandaag de dag het proces nog af te schilderen als 'gerechtigheid van de overwinnaars'. Het proces was daar duidelijk over: 'Het statuut is niet de willekeurige uitoefening van de macht door de zegevierende naties, maar, de uitdrukking van het bestaande internationaal recht, in die zin dat het statuut zelf een bijdrage tot dit internationale recht vormt.'

Zijn alle misdadigers uit die tijd wel bestraft? Toch zijn er veel de dans ontsprongen en we vragen ons af wat doen die oorlogsmisdadigers momenteel? De generatie van opperbevelhebbers van de Wehrmacht is grotendeels overleden, doch enkele onderofficieren en onderdelen waren jonger. Enkele nazi-criminelen leven nog gezond en wel, zoals SS commandant Gerhard Sommer, als lid van de SS pantserdivisie deelgenomen aan oorlogsmisdaden in Italië. Sommer die in Italië veroordeeld is vanwege de massamoorden in St. Anna woont sinds begin 2005 in een seniorenwoning in Hamburg-Volksdorf. Sommer ontkent tot op heden de misdaden. De bewoners en personeel werden pas later door de pers op de hoogte gesteld.

De misdaden werden door de aangeklaagden meestal niet verloochend en afgedaan met de brutale opmerking 'dat ze met de beste bedoelingen gehandeld hadden'. De generaals hadden niets anders als 'bevelen opgevolgd; de politici hadden 'voor de belangen van het vaderland gewerkt' en de financiers waren 'slechts met zaken bezig.' De voorzittende rechter kreeg op zijn slotvraag of zij schuld wilden bekennen als antwoord: "Niet schuldig". Nog stelliger werd de voormalige 'Reichsminister' voor economische zaken Hjalmar Schacht: "Ik begrijp überhaupt niet waarom ik aangeklaagd ben". In gelijke zin liet de hoofdcommandant van de Wehrmacht Wilhelm Keitel: zich uit: "Voor een soldaat is bevel een bevel". "En Joachim von Ribbentrop, buitenlandse zaken, bendelid van de politieke staf in het hoofdkwartier van Hitler, SS-generaal, meende: "De aanklacht is tegen de verkeerde mensen gericht".

Met het vellen van het laatste vonnis op 11 april 1949 werd het laatste proces oorlogsmisdaden in de reeks van Neurenberg beëindigd. De genoemde Wehrmachtsgeneraals Ribbentrop en Keitel kregen in het hoofdvonnis de verdiende doodstraf. De gevormachte voor de Oorlogseconomie, Hjalmar Schacht, kwam er met vrijspraak

van af. Bovendien werden de NSDAP, Gestapo, SA, SD, SS en andere nazi-organisaties als illegaal bestempeld en verboden. Het Neurenbergse proces zou de basis moeten leggen voor afspraken en betrekkingen op het gebied van het internationale strafrecht bij oorlogsmisdaden. De aangekondigde goede bedoelingen alleen waren – zo bleek later - niet voldoende om de taak geheel te vervullen.

De bagatellisering van de strafvervolgning van nazi-misdaden werd in de hand gewerkt. De lange lijst van nalatigheden begon al tijdens de veroordelingen in de Neurenbergse processen over oorlogsmisdaden. De uitspraak richtte zich – met inbegrip van 12 nog volgende processen - tegen Wehrmacht, elitetroepen en beroepsgroepen zoals de nazi-artsen en nazi-juristen.

Op 1 oktober 1946 werden de vonnissen voorgelezen.

Ter dood werden veroordeeld (12): Göring, Von Ribbentrop, Kaltenbrunner, Frank, Streicher, Jodl, Seyss-Inquart, Keitel, Rosenberg, Frick, en Sauckel. Bormann werd bij verstek ter dood veroordeeld. Göring pleegde zelfmoord in zijn cel alvorens de executie kon worden voltrokken.

Levenslang: (3) Hess, Funk en Raeder.

20 jaar (2): Von Schirach en Speer.

15 jaar (1): Von Neurath

10 jaar (1): Dönitz

Vrijgesproken werden tenslotte: Von Papen, Schacht en Fritzsche. Deze drie werden direct alsnog door de Duitse politie opgepakt en tot celstraffen veroordeeld, waarvan ze overigens maar een klein deel uitzaten.

De oorspronkelijke bedoeling van de geallieerden was om verdere processen te houden bij het Internationale Militaire Gerechtshof in Neurenberg. De Koude Oorlog, de inlijving van Duitsland in het westers kamp en de herbewapening van de Bondsrepubliek maakte een eind aan die bedoelingen. De justitie in West-Duitsland waaraan de verdere afhandeling overgelaten werd saboteerde haar eerste en

voornaamste opgave. Het Openbaar Ministerie Frankfurt/Main had alleen al 10 jaar (!) nodig voor de openingsprocedures van het Auschwitz-proces om dan in 1965 te verklaren dat het gerecht alleen aantoonbare misdaden van afzonderlijke daders kon vervolgen, de bewijsvoering echter na zo lange tijd moeilijk was.

Ook anno 2005 komt het Openbaar Ministerie van Stuttgart wederom met opmerkingen als de 'moeilijkheid', over toereikende bewijzen te beschikken voor de heropening van een proces en de daders van de massamoord in Santa Anna di Stazzema aan te klagen. Sinds de massamoord zijn meer dan 60 jaar verstreken, maar feit blijft, dat er al sinds 1951 verhoren en getuigenverklaringen over de massamoord in St. Anna - in verband met een in Italië gevoerd proces - ter beschikking zijn voor de Westduitse opsporingsambtenaren (1). De daders zijn al die jaren ongemoeid gelaten. Dit is slechts één van de talloze voorbeelden van de onwil en gelatenheid van de opsporingsbeambten om actie te ondernemen. Zoiets is bij nazi-processen 'gewoonte' geworden. De overlevenden en hun verwanten in Marzabotto, Oradour of Kragujevac verging het niet anders! Overall werden vrouwen, kinderen en oudere mannen slachtoffer van vergeldingsacties. Alle massamoorden werden met onvoorstelbare wreedheid door deelname van grote contingenten onder bevel van onderdelen van de Wehrmacht en SS uitgevoerd, en in alle gevallen bleven de verantwoordelijke bevelhebbers en de daders buiten schot. In Italië kon men nog 'bijzondere omstandigheden' aanvoeren en de aktes van opsporing en onderzoek werden schaamteloos in de doofpot gestopt en verdwenen uit consideratie met de vroegere vijand en toekomstige NAVO-partner Duitsland spoorloos.

Dat deze nataligheid met opzet en systematisch werd toegepast werd uiteindelijk ook aan de voormalige vijand en latere bondgenoot Frankrijk duidelijk Van de honderden oorlogsmisdaden in

Frankrijk werden van 1980 tot op heden enkel en alleen drie daders door het Duitse gerecht veroordeeld en dat pas na massale protesten van de Franse bevolking. Hooggeplaatsten zoals SS-politiecommandant Oberg, de bevelhebber van de Sicherheitspolizei Knochen of nazi-ambassadeur Albez, enz., alle in Parijs tot de doodstraf veroordeelden – werden al in 1963 na enorme druk van de Bondsregering aan Duitsland overgedragen. Ahlrich Meyer, historicus en internationaal bekende expert op het gebied van Duitse oorlogsmisdaden in Frankrijk schreef in een zojuist verschenen publicatie: ‘Omdat de meeste beschuldigen in de Bondsrepubliek nooit voor het gerecht gedaagd en veroordeeld werden, verdween het gebeuren zelfs uit de openbaarheid.’ (3)

Aan de hand van een analyse van meer dan honderden verhoren van Westduitse officieren van justitie ziet Meyer een klaarblijkelijk afgesproken patroon, dat hij als volgt beschrijft: Over de vernietiging van de joden in het oosten hadden de Wehrmachts-soldaten en SS-Angehörigen ‘pas na afloop van de oorlog uit de pers vernomen’. ‘Niet zij zelf, maar andere overledenen of onderdelen hadden de deportaties georganiseerd’.(...) Dit opmerkelijke voorwendsel dat in tegenspraak was met de gedocumenteerde feiten, werd in de regel overgenomen door de officieren van justitie en de aanklacht werd ingetrokken. Bovendien financierde een ambtenaar

van Adenauers ministerie, de ‘centrale Rechtsschutzstelle’, een advocatuur voor aangeklaagde oorlogsmisdadigers en speurde de verblijfplaats van getuigen à decharge op. Er bestond zelfs een eigen bureau dat als taak had oorlogsmisdadigers buiten staat van beschuldiging te krijgen. Dat bureau resorteerde onder het ministerie van Buitenlandse Zaken en werd geleid door, wat een toeval (?), een vroegere medewerker van de Gruppe Justiz van de nazi-administratie, Dr. Rudolf Thierfelder.

Het kan niet anders betekenen dat er een van hogerhand georganiseerd systeem bestond om veroordelingen te dwarsbomen. Zoniet dan blijft het uitblijven – 60 jaar na de gruweldaden - van de onmiddellijke hernieuwde aanklacht tegen Gerhard Sommer, Karl Gropler en de nog in leven zijnde handlangers onbegrijpelijk. Hier moet, zoals in het geval van de stichting schadeloosstelling van de dwangarbeiders of het Holocaustmonument, zowel binnen als buitenparlementaire druk uitgeoefend worden. Er moet snel voor de nog in leven zijnde slachtoffers en nabestaanden nog een daad gesteld worden, temeer daar ook de daders ondertussen hoogbejaard zijn. De herinnering aan het proces van Neurenberg en - aan zijn in naam van de volkeren uitgesproken vonnissen - moet blijvend gevrijwaard worden tegen elke vorm van vervalsing en relativering. Zoals de Internationale Federatie van Verzetsstrijders – FIR/An-

tifascistische Vereniging enkele jaren geleden al verklaarde: “De strikte naleving van de in Neurenberg opgestelde rechtsnormen is de onontbeerlijke voorwaarde voor de vrijwaring van de rechten van de mens en van de fundamentele vrijheden. Verloochening en ontkenning van de rechten van de mens hebben tot de barbaarse daden gevoerd die het geweten van de mensheid diep gekwetst hebben, zoals vastgesteld werd op 10 december 1948 in de Verklaring van de Rechten van de Mens goedgekeurd door de Verenigde Naties.”

De strijd voor waarborg van de mensenrechten is de taak en de plicht van alle democraten en antifascisten, oud en jong.

Bronnen

-Rolf Suhrmann: Justizieller Täterschutz in konkret: 08/2005

-Kurt Heiler: Tulle 1944: Auf den Spuren eines Deutschen Kriegsverbrechen in antifa - Magazin für antifaschistische Politik und Kultur November/Dezember 2005

-Ahlrich Meyer: Täter im Verhör. Die «Endlösung der Judenfrage» in Frankreich 1942 - 1944, Wissenschaftliche Buchgemeinschaft, Darmstadt, 2005

*Gebaseerd op antifaschistische berichten Nummer 24 / 2005
60 Jahre nach Nürnberg

Hermann Göring (plaatsvervanger van Adolf Hitler en rijksmaarschalk) pleegde voor zijn executie zelfmoord in zijn cel., Franz von Papen (diplomaat en vice-kanselier in 1933), Joachim von Ribbentrop (nazi-minister van buitenlandse zaken), Ernst Kaltenbrunner (SS-generaal), Hans Frank (gouverneur van bezet Polen), Julius Streicher (jodenhater en journalist), Karl Dönitz (admiraal van de Kriegsmarine), Erich Raeder (Duits groot-admiraal van de Kriegsmarine), Baldur von Schirach (Hitler-Jugend leider), Fritz Sauckel (rijksstadhouder in Thüringen en chef van de Arbeitersinset), Alfred Jodl (generaal-majoor in het Duits leger, medeondertekenaar Duitse capitulatie), Arthur Seyss-Inquart (rijksminister van buitenlandse zaken, rijkscommissaris voor bezet Nederland, nauw betrokken bij de Oostenrijkse annexatie), Hjalmar Schacht (Duits minister van economische zaken), Walther Funk (staatssecretaris van propaganda en minister van economische zaken), Albert Speer (Hitlers rijksarchitect en minister van bewapening), Wilhelm Keitel (Veldmaarschalk in het Duitse leger en medeondertekenaar van de Duitse capitulatie), Rudolf Hess (plaatsvervanger van Adolf Hitler tot 1941, medewerker aan Mein Kampf), Konstantin von Neurath (minister van buitenlandse zaken tot 1938), Wilhelm Frick (minister van binnenlandse zaken), Hans Fritzsche (chef van de Radio Sectie van het ministerie van Propaganda), Robert Ley (chef van de Arbeitersdienst. Pleegde zelfmoord gedurende het proces), Alfred Rosenberg (minister van de Duitse bezette gebieden in Oost-Europa) en bij verstek: Martin Bormann (Reichsleiter en prive-secretaris van Hitler). De Duitse militaire industrieel Gustav Krupp werd vanwege zijn ‘zwakke gezondheid’ niet vervolgd.

Nieuws van de

Midden mei zal de jaarconferentie van de FIR in België plaatsvinden onder het motto: 60+1 jaar Antifascisme in het Europa van nu

De AFVN/BvA zal samen met de overige aangesloten organisaties van de FIR deelnemen aan de conferentie. Op deze conferentie zal met vertegenwoordigers van organisaties van voormalige verzetslieden en vervolgd, met historici, wetenschappers en politieke activisten de balans opgemaakt worden van de herdenkingsactiviteiten in 2005 rond de 60ste verjaardag van bevrijding van fascisme en oorlog. Tevens zal met de jonge generaties van gedachte gewisseld worden over politieke perspectieven van samenwerking op het gebied van antifascistische acties. De conferentie zal van 11 tot 13 mei 2006 in Brussel gehouden worden.

Verklaring van 16 EU-parlementariërs tegen geschiedvervalsing

Résumé van de protestverklaring van 16 parlementariërs uit Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Tsjechische Republiek en Cyprus

De ondergetekenden, leden van het Europese Parlement, verklaren zich tegen de resolutie over de 60ste verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog waarin de historische feiten verdraaid worden. Zij verstrekken geen medewerking aan deze schending en belediging van de nagedachtenis van miljoenen mensen die hun leven gaven en dankzij hen het fascisme kon worden overwonnen.

De stuitende resolutie, die door de Buitenland Commissie ingebracht werd, vervalst de historische waarheid. Communisten en de Sovjet-Unie, die de doorslag gaven tot de nederlaag van het Hitler-fascisme worden hierdoor beledigd. Het denken van jonge generaties probeert men te vergifigen om de misdaden, die nu door de wereldmachten begaan worden, te laten weggeven in plaats van daartegen te vechten.

Deze resolutie probeert het feit te verdoezelen dat het fascisme uit het kapitalisme voortkwam en zich dankzij dat systeem kon ontwikkelen. Hij wordt door die politieke elites ondersteund die het kapitalisme omarmen. De resolutie probeert het feit te verbergen dat de Tweede Wereldoorlog voortkwam uit de gewelddadige toespitsing van conflicten tussen imperialistische machten over de herverdeling van de wereld, en dat de gemeenschappelijke vijand (waarvan zij zich wilden ontdoen), de Sovjet-Unie was, de eerste socialistische staat.

De EU heeft als wegbereider in het *wegnemen* van het geschiedkundige bewustzijn de 9^e mei als 'Dag van Europa' uitgeroepen en zodoende de "Dag van de overwinning van het volk" uitgewist. De verklaring van de commissie van de onacceptabele, onuitsprekelijke resolutie noemt de bevrijding van de Oost-Europese landen 'bezetting'. Zodoende maakt ze de weg vrij voor een terugkeer van symbolen van het Hitler-fascisme in de landen van Oost- en Midden-Europa, stemt in met de politiek van de Baltische staten, die anti-fascisten vervolgen en collaborateurs en voormalige SS-ers in ere herstellen. Daarmee wordt een politiek klimaat geschapen waarin in Duitsland en Oostenrijk deserteurs als 'nationale schande' beschouwd worden, terwijl fascistena als 'nationale helden' materieel en moreel gerehabiliteerd worden. Straatsburg, 12 mei 2005. (FIR News Bulletin November 2005)

Verklaring van de FIR naar aanleiding van de aanval van de parlementaire commissie van de Raad van Europa

De Griekse zusterverenigingen van de FIR, verenigd onder de koepelorganisatie POAO, hebben hun grote bezorgdheid geuit over de resolutie, die de politieke commissie van de Raad van Europa van plan is voor te dragen; de resolutie betekent een algehele veroordeling van het communisme als 'misdadig regime'.

Lees verder op pagina 19

De joodse strijd tegen de nazi's in de Spaanse Burgeroorlog

Een hoofdstuk in de geschiedenis van de Internationale Brigades

Door Bert Bakkenes

In Amsterdam, dichtbij de Amstel, staat een monument voor de joodse verzetsstrijders die in de jaren 1940-1945 zijn gevallen in de strijd tegen de Duitse bezetters. Bij veel mensen, vooral toeristen, die het monument zien staan, roept het vragen op. "Joods verzet? Was dat er dan?" De mythe, dat de joodse gemeenschappen in Europa zich zonder slag of stoot hebben laten afslachten, leeft nog steeds. Veel mensen kunnen zich juist door deze mythe niet voorstellen dat duizenden joodse mannen en vrouwen actief verzet hebben gepleegd tegen de nazi's, vaak met het wapen in de hand. Het joodse verzet tegen het fascisme begon al vóór de Tweede Wereldoorlog. Namelijk op de slagvelden van de Spaanse Burgeroorlog, die dit jaar 70 jaar geleden begon. Er is veel over de oorlog tegen Franco geschreven, maar het grote aandeel dat joodse strijders hebben gehad in de Internationale Brigades is voor een belangrijk deel onbelicht gebleven.

Het begin van een lange mars

De geschiedenis van de Spaanse Burgeroorlog begint al vroeg in de jaren 30 van de vorige eeuw. In 1931 vlucht de Spaanse koning Alfonso XII nadat republikeinse en socialistische kandidaten een grote overwinning behalen in de gemeenteraadsverkiezingen. Voor het rechtse blok was dit een grote nederlaag. Maar de kracht van links werd pas echt duidelijk, toen op 16 februari 1936 het Populaire Front, een coalitie van linkse partijen, de landelijke verkiezingen won, wat een republikeinse democratische regering tot gevolg had voor de eerste keer in de geschiedenis van Spanje. De nederlaag was voor rechts maar moeilijk te accepteren en op 17 juli 1936 begonnen extreem-rechtse militairen in Spaans Marokko een opstand tegen de gekozen regering. In de dagen die volgden namen de opstandelingen Sevilla in bezit. Maar bij Barcelona werden ze teruggeslagen en in Madrid versloegen de republikeinen de fascistische. De republikeinse regering vroeg hulp aan Frankrijk, en later ook

aan de Sovjet Unie. Maar de opstandelingen vroegen en kregen de steun van Hitler-Duitsland en het fascistische Italië. In deze periode nam de fascist Franco de leiding over de legers van de rechtse opstandelingen. Er brak nu een periode aan van hevige gevechten, fascistische moordpartijen en het platbranden van dorpen en steden.

Luchtalarm in Madrid

De strijd in Spanje werd overal ter wereld door linkse krachten en organisaties gevolgd. Meer en meer mensen kregen het gevoel, dat het een ramp zou zijn als Spanje, na Duitsland en Italië, door de fascistische zou worden ingenomen. Vanuit veel landen trokken jonge mannen en vrouwen naar Spanje om de strijd aan te binden met de fascistische en de gekozen regering van Spanje te ondersteunen. De Internationale Brigades waren geboren. Nadat de republikeinse regering Madrid had moeten verlaten en was verhuisd naar Valencia trokken de Internationale Brigades naar de Spaanse hoofdstad om de strijd aan te binden met de fascistische, die nu hun eigen regering hadden gevormd, een regering die door Italië werd erkend. Ook Duitsland gaf steun aan de Franco-troepen, onder meer door de inzet van Duitse vliegtuigen. Ook kregen de fascistische de beschikking over Duitse en Italiaanse wapens.

De Internationale Brigades

Uit vele landen trokken communisten,

socialisten, anarchisten en ook ongebonden antifascisten naar Spanje om mee te vechten met de Internationale Brigades. In totaal trokken tussen de 35.000 en 40.000 vrijwilligers naar Spanje. Wat opvalt is het grote aantal Joodse strijders dat lid werd van de Internationale Brigades. Uit 53 landen kwamen joodse mannen en vrouwen naar de Spaanse fronten. Sommigen gingen openlijk als joodse strijders, anderen gebruikten schuilidentiteiten en vochten in de brigades van andere landen. Een deel van deze strijders bestond uit politieke vluchtelingen uit landen die al in fascistische handen waren, maar er kwamen ook joodse jongens en meisjes uit de westerse landen, die de dreiging van het fascisme goed hadden ingeschat. Ook in de vele steun- en solidariteitsorganisaties, die overal ter wereld actief waren, speelden joodse activisten een aanzienlijke rol.

Schattingen lopen uiteen, maar volgens betrouwbare cijfers was ongeveer 25% van de strijders in de Internationale Brigades van joodse afkomst. Het gaat dan om ongeveer 10.000 mannen en vrouwen. Een voorbeeld: uit Polen sloten zich 5.000 mensen aan bij de Internationale Brigades. Hiervan waren 2.250 mensen van joodse afkomst, dus ongeveer 45%. Uit de VS kwamen 1.250 joodse strijders, 38% van het totaal aantal Amerikaanse vrijwilligers. Uit Frankrijk kwamen 1.043 joodse vrijwilligers, 15% van het totaal en uit Groot-Brittannië tussen de 200 en 400 (11-22%). Dan kwamen er ook nog 500 joodse strijders uit Palestina en tussen de 400 en 500 joodse vrijwilligers uit Duitsland. Ook onder de dokters en verpleegsters waren veel joden. De Poolse Dombrowski Brigade, die onderdeel was van de 13de Internationale Brigade, richtte zelfs een joodse compagnie op. De Botwin Compagnie, die op 12 december 1937 werd opgericht, was genoemd naar Naftali Botwin, een Poolse-joodse militant van de Communistische Partij van Polen (KPP), die werd geëxecuteerd in 1925, omdat hij een Poolse geheim agent had geliquideerd.

Naftali Botwin

De orders en de vaandels van de compagnie waren geschreven in het Jiddisch, het Spaans en het Pools. Er kwam ook een aparte Botwin-krant uit in de Jiddische taal.

De krant van de Botwincompagni

De regering van de republiek maakte bovendien radio-uitzendingen in het Jiddisch mogelijk. Een bijzonder detail is, dat de enige twee Arabieren in de Internationale Brigades in de Botwin Compagnie dienden. Het strijdlid van de compagnie was ook in het Jiddisch geschreven (zie kader). De compagnie kwam in februari 1938 in actie, ondermeer in Sierra Quemada en Belchite. Tijdens de hevige gevechten in Ebro werd de Botwin Compagnie praktisch uitgeschakeld. Van de 120 vrijwilligers bleven er maar 18 over. Maar er kwamen nieuwe versterkingen en de Botwin strijders bleven aan de gevechten deelnemen tot de terugtrekking over de Franse grens.

Communisme en zionisme

De hoge deelname van joodse jongeren aan de Internationale Brigades kan op verschillende manieren worden verklaard. Het is duidelijk dat de jongeren het gevaar van het fascisme voor Europa in het algemeen, maar zeker ook voor de joodse gemeenschappen, heel duidelijk voor ogen hadden. Maar er speelden ook andere factoren een rol. Zo had de republikeinse regering een heel open vluchtelingenbeleid en in 1935 waren er al 2.000 joodse vluchtelingen in Spanje. Verder waren in de jaren 20 en 30 veel joden socialist geworden en zij sloten zich massaal aan bij zowel de sociaaldemocratische als ook de communistische partijen. Vooral in Oost-Europa leefden de joodse gemeenschappen onder veelal antisemitische regimes. Het resultaat was dat veel jongeren zich aansloten bij het communisme of het zionisme. Vooral de communistische jongerenorganisaties kenden een grote toeloop en veel joodse jongeren, die lid waren geworden, grepen de kans aan om in Spanje de wapens op te pakken tegen de fascist. Maar ook onder de zionisten was de strijd in Spanje een belangrijk punt, en veel zionistische socialist. Veteranen trokken vanuit heel Europa naar de Spaanse fronten. De joodse jongeren vochten in heel verschillende brigades en groeperingen. Veteraan Joe Garber heeft verklaard, dat er honderden joodse vrijwilligers waren in het Duitse en Oostenrijkse Thälmann Bataljon. Ook in de Franse gevechtseenheden was de joodse deelname groot. Volgens Garber liep het aantal in de honderden. Als joodse strijders krijgsgevangen werden gemaakt, liepen ze meer gevaar dan andere strijders. Er zijn veel gevallen bekend, waarbij de communistische en joodse gevangenen in de Spaanse gevangissen het hardst werden aangepakt. Ondanks het feit, dat er in Spanje officieel nauwelijks joden woonden, maakten de Spaanse fascist wel veel anti-joodse propaganda in zowel de pers als op de radio. Dit had een grote invloed op de behandeling van joodse krijgsgevangenen.

Nederlandse deelname

Ook vanuit Nederland trokken jongeren naar Spanje om Franco te bestrijden en de republikeinse regering te ondersteunen. Ook onder deze jongeren waren joodse jongens en

meisjes. Eén van hen was Trudel van Reemst, intussen 90 jaar en wonende in Amsterdam. In een interview met het Nieuw Israëlietisch Weekblad, afgelopen juni, zegt zij: "Ik ging niet als jood naar Spanje, maar als betrokken burger". Trudel maakte zich al langer zorgen over wat Hitler in Duitsland allemaal uitvoerde. Via joodse en communistische vluchtelingen werd ze goed op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen. "Ik wilde niet dat er nog een land fascistisch werd. Toen bekend werd, dat er vrijwilligers werden gezocht om de republiek in Spanje te helpen, meldde ik me direct aan bij de Stichting Hulp aan Spanje." Trudel was toen 22 en werkte als verpleegster in het joodse ziekenhuis in Rotterdam. In eerste instantie werd ze afgewezen, omdat ze nog niet gediplomeerd was. Maar het apothekersdiploma had ze wel en dat gaf de doorslag. Ze werd ook gewaarschuwd, dat ze stateloos zou worden als ze ging. "Maar dat heeft mij en anderen niet van vertrek weerhouden."

Samen met haar man en zeven andere vrijwilligers trok Trudel naar Spanje. Haar man ging vechten en de rest van de groep, inclusief Trudel, ging aan de slag als verpleegkundige. Van deze groep waren drie mensen joods. Door de omgang met haar collega's en de vele Amerikaanse joodse vrijwilligers slaagde Trudel er in haar Jiddisch te verbeteren. Trudel van Reemst werkte eerst in de buurt van Valencia, daarna in Albacete. Uiteindelijk kreeg ze de leiding over de apotheek en het laboratorium in het Hollandse ziekenhuis in Villanueva. "Wij hadden steeds minder middelen om de gewonden en zieken te verzorgen en moesten heel hard werken." Het was toen al duidelijk dat de fascist de oorlog aan het winnen waren. Het vertrek uit Spanje staat Trudel nog helder voor ogen. "In Barcelona werden we uitgezwaaid door duizenden mensen. Dat was zo mooi. Maar wat een teleurstelling, toen we terugkwamen. We kwamen zonder een cent op zak met de trein in Parijs aan." Uiteindelijk gaf de Nederlandse ambassade een derde klas kaartje naar Nederland. Terug in Nederland kreeg Trudel in mei 1940 opnieuw met de nazi's te maken, toen Duitsland Nederland binnen viel. In 1942 werd ze opgepakt, maar ze overleefde de gevangenis en het kamp Westerbork.

Leden van de Internationale Brigades

Trudel van Reemst kan nog steeds woedend worden als ze terugdenkt aan de behandeling van de Spanje-vrijwilligers door de Nederlandse overheid na de bevrijding. "Wij, degenen die tegen het fascisme in Spanje hadden gevochten, kregen onze nationaliteit terug door middel van een wetsvoorstel. Deze wet was afschuwelijk; wij kregen onze nationaliteit terug samen met Nederlandse nazi's, die vrijwillig naar het Oostfront waren gegaan."

Ervaringen

De strijders, die naar de Spaanse fronten trokken, hadden uiteenlopende ervaringen. Vooral de reis naar Spanje was vaak moeilijk, omdat er veel tegenwerking was en veel mensen clandestien de grens over moesten trekken om zich bij de Internationale Brigades te kunnen aansluiten. Om een beter beeld te krijgen van de strijd en de vele problemen, laten we een aantal veteranen aan het woord.

Lou Kenton

Vijf jaar geleden sprak de Engelse krant *The Guardian* met Lou Kenton, die toen 92 was. De joodse ouders van Kenton kwamen uit de Oekraïne, vanwaar ze moesten vluchten voor het antisemitisme. Hij was de oudste van 9 kinderen en werd in Engeland geboren. Van de reis naar Spanje om te gaan vechten in de Internationale Brigades weet hij weinig meer. Alleen, dat hij de hele tocht maakte op een motor met zijspan. Maar hij kan zich nog goed herinneren, dat hij in het Franse grensstadje Perpignan aankwam. "Ik kwam op een plein aan en vroeg mensen waar ik de Spaanse grens kon vinden. Ik zag wel borden met het woord *Espana*, maar ik sprak noch Spaans noch Frans." De plaatselijke bevolking wist hem toch de

weg naar de grens te wijzen.

Lou werd in 1929 lid van de Britse communistische partij om tegen de fascist van Oswald Mosley te kunnen knokken. "Joden werden constant aangevallen. Toen ik in een fabriek ging werken was ik op de eerste dag al in 7 vechtpartijen verwickeld. Ik pikte het niet, als ik werd uitgescholden." Van de Spaanse Burgeroorlog wist hij weinig tot er wat informatie over de misdaden van de Franco-fascisten Londen bereikte. Al snel trokken de eerste Britse vrijwilligers naar Spanje en de oorlog was het gesprek van de dag in linkse kringen. Lou en zijn eerste vrouw besloten naar het front te trekken na een bijeenkomst in Londen tegen het fascisme. "We hebben er een hele nacht over gesproken. Toen wisten we het... we moesten gaan." Zijn vrouw, een verpleegster, reisde al snel naar Spanje, maar Lou moest eerst nog wat dingen regelen en vertrok begin 1937. Hij werd uitgeleide gedaan door een grote groep vrienden en kameraden.

Vanaf begin 1937 tot de herfst van 1938 reed Lou Kenton heen en weer in een ziekenauto tussen het front en de ziekenhuizen. Ook bracht hij medicijnen rond op zijn motor. Hij werd overal met open armen ontvangen, net als de andere vrijwilligers. "Ik kwam in een klein dorpje en werd omhelsd door de mensen. Ze namen me mee naar hun huizen en gaven me te eten. Toen ik terug kwam in het ziekenhuis, hoorde ik dat ik volgende keer geen eten meer moest aannemen. De men-

sen hadden immers zelf niets." Er was een nieuwe ziekenwagen nodig en Kenton ging terug naar Londen om geld in te zamelen. Toen er genoeg geld binnen was, ging het in Spanje mis en trokken de republikeinen zich steeds verder terug. In plaats van een ambulance was er nu een vrachtwagen nodig. "Ik besloot de wagen zelf naar de plaats van bestemming te brengen. Een golf van terugtrekkende vrijwilligers en vluchtelingen kwam me tegemoet. Alles ging terug naar Gerona, waar de republikeinse regering haar laatste bijeenkomst hield. Het was verschrikkelijk om te zien. Gewonden werden gedragen door andere gewonden en vluchtende vrouwen droegen dode kinderen bij zich."

Lou heeft er nog steeds nachtmerries van. Na terugkomst uit Spanje was hij totaal uit balans. Hij wilde niets meer over de oorlog horen of lezen. Intussen is hij er van overtuigd, dat het allemaal niet voor niets is geweest. "De oorlog in Spanje heeft Hitler een poosje afgeremd en dat gaf de Britten de mogelijkheid om kracht te verzamelen. Ook hebben we laten zien, dat het mogelijk was om tegen de fascist op te staan." Na de Tweede Wereldoorlog bleef Lou Kenton jarenlang lid van de communistische partij, maar intussen is hij lid van de Labour Party. Strijdbaar is hij altijd gebleven en ondanks het feit, dat hij bij veel conflicten en linkse campagnes betrokken is geweest, blijft zijn tijd in Spanje voor hem de herinnering waar hij het meest trots op is.

Madrid 1936

Sol Frankel

Sol Frankel woont in Golders Green, in Noord-Londen, een wijk met veel joodse bewoners. Ondanks het feit, dat zijn tijd in Spanje intussen meer dan een halve eeuw achter hem ligt, draagt hij nog steeds het insigne van de Internationale Brigades op zijn revers. Aan de muur van zijn kleine flat hangt een foto van zijn oude bataljon in Spanje. De foto is intussen wat verkleurd, maar voor Sol is het beeld nog net zo duidelijk als in de jaren 30. De reden, dat Sol Frankel in de herfst van 1937 naar Spanje vertrok, was zijn betrokkenheid bij de verzorging van 3.000 kinderen uit Baskenland die voor Franco naar Engeland waren gevlucht en in een kamp in Hampshire verbleven. "Ik ging naar het kamp om te helpen. Er was veel te doen; tenten opzetten, latrines graven enzovoort." Uiteindelijk besloot Sol Frankel zelf naar Spanje te vertrekken. "Ik vertelde er thuis niets over. Wij waren een joods gezin in het Londense East-End en mijn ouders bemoeiden zich niet met politiek. Maar ik was lid van de jongerenafdeling van de Labour Party en tijdens de slag in Cable Street tegen de fascist van Mosley (4 oktober 1936) had ik de straat opgebroken om stenen voor barricades te bemachtigen."

De reis naar Spanje was moeilijk. Sol: "Als ze in Dover in de gaten kregen, dat je naar Spanje wilde, werd je teruggestuurd. Ik vertelde de douane dat ik naar een oom in Parijs ging." Het werkte en Frankel kon vertrekken nadat hij nog een haastig kaartje naar zijn ouders had gestuurd. De Spaanse grens moest te voet worden overgestoken en dit moest zonder geluid te maken gebeuren. "Toen we de grens over waren werden we ontvangen door Spaanse dorpingen, die ons de communistengroet brachten. Dat gaf me weer nieuwe moed." Hij ging eerst naar een trainingskamp en toen werd zijn bataljon naar het front gestuurd. "Toen we op mars waren, liepen we in een val, opgezet door fascistische tanks. Eén van die tanks was zo dicht bij me, dat hij over me heen schoot en een heuvel raakte. Dat gebeurde op mijn 24ste verjaardag." Maanden later raakte Sol Frankel gewond tijdens gevechten bij de Ebro. "Ik vuurde met mijn geweer en werd getroffen door een kogel, die dwars door mijn arm

ging. Ik dacht, dat ik snel weer in actie zou zijn. Maar er waren spieren geraakt en de verwonding was veel ernstiger dan het eerst leek." Zijn rechterhand is sinds die tijd onbruikbaar gebleven en zo keerde hij naar Engeland terug. In Spanje was hij lid geworden van de communistische partij en hij deelde zijn overtuiging met de vrouw waarmee hij in 1943 trouwde. "Nu ben ik al jaren Labour-lid. Je zou kunnen zeggen dat ik teruggegaan ben naar mijn wortels."

Ze komen er niet door - No Pasaran

Julius Colman

Julius Colman was lid van de Communistische Jeugd Bond, toen hij als 20-jarige met twee vrienden vanuit Manchester naar Parijs trok als een tussenstation op weg naar Spanje. Het was oktober 1936 en ze werden teruggestuurd, omdat ze niet de juiste papieren hadden. "We kregen ook nog op onze lazer van de partij, omdat we de reis op eigen houtje hadden gemaakt." Een maand later lukte het de drie vrienden wel om Spanje binnen te komen, nadat er een oproep voor vrijwilligers was gedaan. "Wij waren de eerste officiële groep uit Manchester, die ging," zegt Colman met trots. Ze trokken naar Albacete, waar ze zich bij de Internationale Brigades aansloten. Kort voor de kerst waren ze in gevechten verwickeld aan het Cordoba-front en later trokken ze naar Las Rosas, bij Madrid. Met 100 anderen werd hij ter versterking naar het 15de bataljon gestuurd, dat deelnam aan de slag om Jarama. "Eén van de vrienden met wie ik naar Spanje was gekomen, Eddie Swindell,

sneuvelde daar." Na Jarama werd Colman overgeplaatst naar Brunete waar zijn kameraad, Ralph Cantor, werd doodgeschoten, terwijl hij vlak naast hem stond. Julius raakte zelf gewond bij een ongeluk en hij heeft nog steeds een granaatscherf in zijn borst. Hij vertrok uit Spanje toen de Volkeren Bond een oproep deed voor de terugtrekking van alle buitenlandse troepen. "Ik heb er nooit spijt van gehad, dat ik naar Spanje ben gegaan. Het ging mij er niet om, dat er een socialistisch Spanje zou komen, ik wilde gewoon Franco stoppen."

Benny Goldman

Benny Goldman, een joodse jongen uit Lancashire in Noord-Engeland werd al op 17-jarige leeftijd lid van de communistische partij. Drie jaar later was hij secretaris van de afdeling Lancashire van de Communistische Jeugd Bond. In 1936 vertelde hij zijn plaatselijke partijleider Mick Jenkins, dat hij wilde gaan vechten in Spanje. "Mick zei: 'Denk daar goed over na Benny; als de fascisten de oorlog winnen, zullen ze je in de gevangenis gooien of doodschieten.'" Maar hij ging toch. "Het was mijn opgave, mijn plicht." Na een opleiding van drie weken gingen Benny en 150 andere vrijwilligers op pad voor wat ze als een oefening beschouwden. "We belandden midden in de hel. De fascisten waren maar 150 meter bij ons vandaan. We lieten ons vallen en begonnen meteen terug te schieten. We moesten de brug over de Jamararivier in handen houden. Er waren daar geen loopgraven. Je moest je achter een olijfbom verschuilen. Het was nogal vlak land, dus waren we duidelijk zichtbaar. Veel kameraden zijn op die plek gevallen. De bodem was zo hard, dat het onmogelijk was om hen te begraven. De lichamen werden gewoon met stenen bedekt."

In de nacht zongen de vechtende partijen elkaar toe over het niemandsland. Na twee weken van onophoudelijke gevechten, voelde Goldman dat hij door iets aan zijn hoofd werd getroffen. Het bloed liep over zijn gezicht. "Ik ging meteen naar de EHBO-tent. Daar hadden twee jongens dienst die volgens mij mijnwerkers waren of zo iets." Hij werd zo goed mogelijk opgelapt met een verband en een week later was hij al weer terug aan het front. Daar kwam hij zijn oude vriend Bob

Ward tegen. "Op een nacht landde er een zware granaat op onze stelling. Het projectiel trof Bob direct en hij werd aan stukken gereten. Toen ik later terug was in Manchester, kwam ik een man en vrouw tegen. Ze kwamen naar me toe en vroegen of ik Benny Goldman was. 'Kende je Bob Ward?' vroegen ze. Ik zei dat ik hem goed had gekend. Het bleek dat het zijn vader en moeder waren en zij vroegen me hoe hij gestorven was. Ik heb toen gezegd, dat hij tijdens de gevechten aangeschoten was en daarna gestorven. Ik heb er aan toegevoegd, dat hij niet heeft geleden."

Amerikaanse vrijwilligers – de Abraham Lincoln Brigade

Vrijwilligers die een nog langere reis moesten maken om in Spanje te vechten waren de Amerikanen. Een grote groep Amerikaanse militanten, waaronder bijna 40% joodse mannen en vrouwen, liet zich door de lange en soms ook gevaarlijke reis niet tegenhouden en vertrok naar Europa. Eén van hen was Milt Wolff. Hij was 21 toen hij besloot naar Spanje te gaan, maar hij wist dat het moeilijk zou worden om toestemming van zijn moeder te krijgen. Om haar te overtuigen beloofde hij twee dingen: 1. dat hij in Europa zou helpen om de joodse gemeenschappen tegen de fascistische te verdedigen;

2. dat hij niet zou deelnemen aan de gevechten. Hij was zeker niet van plan om zich aan de tweede belofte te houden. Maar hij had pech. Een

fotograaf legde hem tijdens een gevecht vast op de gevoelige plaat. De foto verscheen in de Jiddische krant *The Forward*. En laat dat nu de enige krant zijn die zijn moeder las. "Zo werd mijn dekmantel weggeblazen," lacht hij. Milt Wolff heeft over de jaren zijn gevoel voor humor niet verloren. Met een serieuze trek op zijn gezicht vertelt hij dat hij zich altijd heeft geschaamd, dat hij zonder verwondingen uit de oorlog is gekomen. Vanaf 1937 zat hij 18 maanden aan het front en hij geeft toe, dat de oorlog heftig was.

Het is een feit, dat zeker 3000 Amerikanen naar Spanje trokken en zij vormden de Abraham Lincoln Brigade. Ongeveer 900 vrijwilligers sneuvelen in de gevechten. Veel leden van de Brigade waren van joodse afkomst. Milt was in zijn jonge jaren lid van de Communistische Jeugd Bond. "Via de Bond werd ik voor Spanje gerekruteerd. Ik werkte toen in de textielindustrie en sprak vaak op straatbijeenkomsten." Toen hij en andere activisten het fascisme terrein zagen winnen in Europa, wisten ze wat hen te doen stond. Al Gottlieb uit San Mateo was een van hen. "Toen ik in de gaten kreeg, dat dit een strijd was tegen een potentiële wereldoorlog en tegen Hitler, besloot ik, dat ik eindelijk iets kon doen en ik ben gegaan. Dat ik joods ben had hier veel mee te maken. Het was onderdeel van mijn algemene afkeer van het fascisme." Gottlieb, die getrouwd was, ging als toerist naar Spanje en deed er drie maanden over

om het front te bereiken. Daar werd hij lid van een machinegeweer eenheid. Hij kwam een Duits-joodse vrijwilliger tegen, die voor Hitler gevlucht was. "We gebruikten een mengeling van gebroken Duits en Jiddisch om met elkaar te spreken."

Ruth Davidow uit San Francisco was verpleegster in Spanje en ze heeft vooral pijnlijke herinneringen aan de oorlog. "Ik heb verschrikkelijke dingen gezien," vertelt ze. "Dingen die je nooit meer vergeet. Kinderen van 15 jaar aan het front die sneuvelen. Sommige mensen denken, dat oorlog romantisch is. Het is pure onzin. Oorlog is een grote ellende." Na de dood van Franco in 1975 is ze met andere veteranen teruggeweest naar Spanje waar ze met veel eer werden ontvangen.

Die ontvangst was heel anders dan hoe de strijders werden behandeld toen ze na de strijd uit Spanje terugkwamen. In de VS kregen de veteranen te maken met politieke en economische discriminatie. Ze werden uitgemaakt voor 'rooie' en 'verrader'. Milt Wolff moest samen met andere veteranen op de hoorzittingen verschijnen van de beruchte senator McCarthy. Toch geven alle veteranen aan, dat ze nooit spijt hebben gehad van hun beslissing om te gaan. Al Gottlieb: "We gingen niet voor het geld of voor medailles. We gingen om te vechten. Ik ben ook daarna altijd blijven doen wat ik zelf als juist zag. Tot de dag van vandaag." Ruth Davidow: "Ik heb in Spanje geleerd, dat je altijd activist moet zijn. Als je ziet, dat er iets niet klopt sla je terug. Je blijft niet aan de kant staan en laat het allemaal gebeuren."

Verloop van de strijd – de afscheidstoespraak van La Pasionaria

Ondanks het heldhaftige verzet van het republikeinse leger en de Internationale Brigades begonnen de fascistische in 1937 steeds meer terrein te winnen. Zo werd Malaga door de Franco-troepen ingenomen. Maar in maart 1937 versloegen de republikeinen met steun van de Internationale Brigades de Italiaanse troepen in de slag om Guadalajara. In april bombardeerden Duitse vliegtuigen de stad Guernica, waarbij 2.500 burgers omkomen. Een andere tragedie voltrok zich in Barcelona in mei. Er breken gevechten uit tussen de organisaties, die onderdeel

De Abraham Lincoln Brigade

zijn van het antifascistische front. De anarchisten van de CNT en de FAI en de Trotskistisch georiënteerde POUM-organisatie vechten tegen de strijders van de Communistische Partij en de republikeinse politie.

Barricade van de anarchistenvakbond CNT

De achtergronden van deze gevechten vragen om een uitgebreide beschrijving die buiten dit artikel valt. In de loop van het jaar werden de gevechten steeds heviger, vooral in Aragón, Jarama en Brunete. Ook de verliezen liepen steeds meer op. In oktober 1937 was heel Noord-Spanje in handen van de fascistten.

Op 30 november verhuisde de republikeinse regering naar Barcelona en in december begonnen de republikeinen een nieuw offensief in Teruel. Het offensief slaagde en Teruel kwam in republikeinse handen. Maar in 1938 kregen de fascistten meer en meer de overhand. In februari heroverden de fascistten Teruel en ondanks heldhaftige tegenstand van republikeinse zijde, waarbij de Internationale Brigades een grote rol spelen, begon in maart de terugtocht. Barcelona wordt constant gebombardeerd en in april breken de fascistten door de republikeinse linies. Republikeins Spanje wordt zo in twee delen gesplitst. In juli begint er een nieuw republikeins offensief bij de Ebro en er wordt inderdaad terrein gewonnen. Maar de strijd wordt steeds ongelijker. De fascistten maken meer en meer gebruik van artillerie en vliegtuigen die door hun Duitse en Italiaanse bondgenoten worden geleverd. Op 21 september 1938 maakt de republikeinse premier Juan Négrin tegenover de Volkeren Bond bekend, dat er is besloten om alle internationale troepen uit het republikeinse leger terug te trekken. Dit was een eenzijdige beslissing in een laatste poging om steun van de westerse machten tegen Franco te krijgen, maar die ook de nederlaag van

de republiek onafwendbaar maakte. Aan alle fronten werden de Internationale Brigades teruggetrokken. De westerse interventie is nooit gekomen.

Op 29 oktober 1938 was er een grote afscheidsparade voor de Internationale Brigades in Barcelona. De strijders werden toegesproken door Dolores Ibárruri, de legendarische La Pasionaria. Zij bedankte de strijders van de Internationale Brigades met veel emotie en bracht in herinnering hoe groot hun bijdrage was geweest, onder meer in de verdediging van Madrid tegen de fascistten. "Voor de eerste keer in de geschiedenis van de strijd van de volkeren, zagen we een fenomeen dat van zo'n formaat was, dat het onze adem deed stokken; de formatie van de Internationale Brigades, die te hulp kwamen om de vrijheid en de onafhankelijkheid van een bedreigd land te redden, de vrijheid en onafhankelijkheid van ons Spaanse land. Communisten, socialistten, anarchisten, republikeinen, mannen met verschillende huidskleuren, verschillende ideologieën en elkaar vijandige religies, maar met een diepe liefde voor vrijheid en gerechtigheid, kwamen hierheen en boden zichzelf aan zonder enige voorwaarde. Zij gaven ons alles; hun bloed en hun leven, hun hoop en hun wensen, zonder er iets voor terug te vragen. Om politieke redenen moeten jullie nu gaan. Ga met trots!! Jullie hebben geschiedenis gemaakt, jullie zijn een legende geworden. Wij zullen jullie nooit vergeten. En als de

olijfboom van de vrede in bloei zal staan, gesierd met de linten van de republiek Spanje, kom dan terug. Hier bij ons zullen jullie altijd een thuisland vinden. Lang leve de helden van de Internationale Brigades!!"

De meeste internationale strijders trokken de grens naar Frankrijk over op weg naar huis. Als dat tenminste mogelijk was. In 1939 kwam het definitieve einde van de republiek. In januari namen de fascistten Barcelona in en in maart viel ook Madrid in handen van de Franco-troepen.

Frankrijk en Engeland hadden de Franco-regering toen al erkend. Op 1 april 1939 verklaarde Franco de oorlog voor gewonnen. Het voorspel van de Tweede Wereldoorlog was ten einde. Maar voor de strijders en de andere vrijwilligers was het nog lang niet afgelopen. Veel vrijwilligers, die naar huis terugkeerden, ondervonden grote moeilijkheden, onder meer omdat werd gezegd dat ze in buitenlandse krijgsdienst waren geweest. Een aantal vrijwilligers kon niet terug, omdat hun landen al in handen van de fascistten waren. Sommigen slokten zich uiteindelijk aan bij het Franse verzet of gingen deelnemen aan het verzet in hun landen van herkomst. In Nederland werden de oud-Spanje strijders statenloos verklaard; in andere landen werden ze opgesloten of het land uitgezet.

Deze geschiedenis werkte nog jaren na het einde van de Tweede Wereldoorlog door. Zo werden in Polen na

Vrouwelijke militieleden

de Zesdaagse Oorlog in 1967, toen Egypte Israël aanviel, alle gedenktekens, die waren opgericht voor de joodse Botwin Compagnie, verwijderd. Pas in de jaren 90 kregen de veteranen de eer, die hen zonder meer toekomt. Zij werden in Madrid ontvangen en onderscheiden. Ook werden 19 joodse strijders met volle eer herbegraven en de toenmalige president van Israël, Chaim Herzog, onthulde een monument. De erkenning van de heldendaden van de leden van de Internationale Brigades was eindelijk een feit.

Conclusie

Het grote aandeel, dat joodse strijders in de Internationale Brigades hebben gehad, bewijst dat heel veel joodse

mannen en vrouwen wel degelijk het grote gevaar van het fascisme zagen en daar actief tegen in verzet kwamen. Ze bleven niet toekijken, terwijl de tragedie zich voltrok. En dat was nog maar het begin van het verzet tegen de fascistische overheersing. Verzet, dat zich verder uitte in onder meer de opstanden in het getto van Warschau en in Sobibor. Maar ook in de individuele daden van joodse mensen die zich in heel Europa, waaronder Nederland, aansloten bij verzetsgroepen en partizanenbewegingen. Zelfs na de oorlog ontstond er een joodse organisatie, die zich "De Wrekers" noemde en actief probeerde om de ergste nazi-beulen op te sporen en uit te schakelen. Het monument aan de Amstel voor de joodse verzetsstrijders is een eerbe-

toon aan al deze helden en een waarschuwing voor de toekomst.

Bronnen:

60 years after Jews battle fascism - Spanish Civil War vets: Passion still burns - *San Francisco Jewish Community Publications Inc 1997 Joods Bulletin voor Noord Californië*

Nieuw Israëlitisch Weekblad 38 10 juni 2005

The Guardian 10 november 2000

Jews in the Spanish Civil War Martin Sugarman – the Jewish Virtual Library

Die Freiwilligen Steve Nelson – Dietz Verlag Berlijn 1955

Brigada Internacional Hanns Maaßen – Röderberg Verlag GmbH Frankfurt/Main 1976 Band I en II

Het strijdlid van de Pools-joodse Botwin Compagnie in de Jiddische taal

wenn s'geien zum krieg republik-batalionen,
wenn s'blutikt die erd un es knallt der dynamit,
bageleit a gesang die zerflaterte fohnen:
dos geien die botwinzes zu der schlacht mit a lied.
a lied vun hofenung un sieg vun milionen,
wos willn lebn in freiheit un recht,
wos schickt uns sturmen dem ssojnes kanonen
un fihrt uns dreiste zum letztn gefecht
No pasaran!

(Refrain)

mutig, vorojs zum sturm zum atack
geien mir, botwinistn!
mit der brigade international,
mit unser volksarmee.

uns einikt der hass zu die brojne banditn,
wos willn varknechn dos spanische land.
mir welln die grin-rojte felder varhitn
mit fohnen vun einheit un mit biks in der band.
un in der brider-reih vun velker un rassn,
wos willn mehr nischt varsshklafung un nojt,
schmidn mir ojs dos gewehr vun die massn
derfreiheits-volksfront vun scholem un brojt.
No pasaran!

(Refrain)

mir welln nischt losn vun hand die gewehr,
asoj hot gelernt uns botwin, der held,
bis s'wet uns die zukunfft inganzn gehern,
bis s'wet a bafreite sich zerblijen die welt.
un in die naje un krieglose zeitn
wet men dermonen ojch unser varmesst,
wie s'hobn jidische botwin-soldatn
vartriebn weit die faschistische pest.
No pasaran!

(Refrain)

Een oorlogsroman geschreven vanuit een ander perspectief

Vanuit de Duisternis, het licht tegemoet

1942, Fritz Jonker heeft weinig last van de Tweede Wereld Oorlog, en leeft een rustig en voorspelbaar leven. Tot hij smoorverliefd wordt op het Duitse meisje Birgit, dat ook nog voor de Duitse bezetters werkt. Een op het eerste gezicht onmogelijke relatie. Als zijn vriendin wordt overgeplaatst naar Duitsland besluit Fritz haar achterna te reizen. Als dwangarbeider in de Duitse oorlogsindustrie gaat hij op zoek naar de liefde van zijn leven. In het Duitse Mannheim beleven Fritz en Birgit de rest van de oorlog. De bombardementen, het risico dat hun verboden relatie ontdekt zal worden en het harde leven onder het Nazi regime zorgen voor veel beproevingen. Met hun liefde als anker proberen Fritz en Birgit te overleven. Zonder garanties, maar met heel veel hoop.

Geschreven door 'onze' **Bert Bakkenes**, waarvan ook bovenstaand artikel over de Spaanse Burgeroorlog.

Het boek is te bestellen via de website:

www.freemusketeers.nl/html/romans.html

(naar beneden scrollen tot het boek in beeld komt)

Mocht dit niet lukken stuur dan een e-mail naar:

harper@xs4all.nl

Prijs: € 34,95.

Uitvoering:
A4 tussenmaat,
Paperback, glossy
cover,
650 pagina's.

ISBN:
90-8539-182-2

Nieuws van de FIR (vervolg)

Het plan is deze resolutie eind januari 2006 in de algemene vergadering van de Raad van Europa in te dienen.

De FIR, de Internationale Federatie van Verzetstrijders - Bond van Antifascisten, steunt het protest van de Griekse patriotten, verzetstrijders en antifascisten.

Een dergelijke resolutie wordt door de FIR gezien als een poging de geschiedenis te herschrijven dan wel te verdoezelen en als een aanval op democratisch recht en vrijheid.

In dit kader willen wij nog wijzen op de kritiek die Thomas Mann, Duitse antifascist en Nobelprijswinnaar voor literatuur, in 1943 al uitte ten aanzien van anticommunisme, dat hij "de meest basale dwaasheid van onze tijd" noemde.

Wij steunen het huidige protest van Mikis Theodorakis, wereldberoemd musicus, dat hij uitte aangaande deze resolutie met de woorden "namens mijn gesneuvelde communistische kameraden, namens hen, die met de Gestapo kennis hebben gemaakt, die vernietingskampen en executieplaatsen hebben doorstaan, om het nazisme uit te roeien en de overwinning van de vrijheid te bewerkstelligen" (zie hier onder).

De FIR roept haar aangesloten zusterverenigingen op alert te zijn en samen met de democratische krachten in hun landen zich in te zetten ter voorkoming van iedere vorm van politieke marginalisering en "heksenjacht".

Berlijn, 18 januari 2006

Mikis Theodorakis

"De Raad van Europa heeft besloten de geschiedenis te veranderen. De Raad wil de geschiedenis herschrijven door aanvallers te verwisselen met slachtoffers, helden met misdadigers, bevrijders met veroveraars, communisten met nazi's.

Hij wil dat wij de grootste vijanden van het nazisme, de communisten, als misdadigers beschouwen, ja, bijna zo erg als de nazi's zelf! En de Raad maakt zich ongerust en protesteert zelfs omdat de aanhangers van Hitler door de internationale gemeenschap wel veroordeeld werden en de communisten niet. Daarom stelt hij voor die veroordeling uit te spreken op de volgende plenaire zitting van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa van 24 tot 27 januari.

De Raad maakt zich zorgen dat het "publieke geweten erg lauw reageert tegenover de misdaden die de communistische staten gepleegd hebben." En omdat "communistische partijen nog altijd legaal en actief zijn in een aantal landen, hoewel sommigen van hen zich nog niet gedistantieerd hebben van die misdaden".

Met andere woorden, de Raad van Europa, kondigt al vooraf aan dat hij in de toekomst alle Europese communisten wil vervolgen die nog geen verklaring van berouw hebben afgelegd zoals destijds de beulen van de Gestapo en de folteraars van Makronisos vroegen.

Misschien dat ze morgen beslissen om die partijen buiten de wet te stellen en zo de deur op een kier zetten voor de geesten van Hitler en Himmler, die, zoals men weet, hun carrière begonnen zijn met de communistische partijen te verbieden en de communisten gevangen te zetten en naar de dodenkampen te voeren.

Die nazi's zijn uiteindelijk verdronken in het bloed van hun eigen slachtoffers, de 20 miljoen doden van de communistische Sovjet-Unie, de honderdduizenden communisten

die zowel in Griekenland als in de rest van Europa de leiding genomen hebben van het nationale verzet.

Nochtans komen deze heren van de Raad van Europa, in al hun ijver om methodes in ere te herstellen die door het geweten van de volkeren en de geschiedenis veroordeeld zijn, pas op de tweede plaats. Want hun grote broer, de Verenigde Staten zijn hen al voorbijgestreefd, en massacreren (neersabelen, gruwelijk vermoorden, red.) hele volkeren, zoals in Irak, een ruïne bezaaid met Amerikaanse gevangenen, waar dagelijks duizenden onschuldige slachtoffers op een abominabele manier gefolterd worden.

Maar over deze grote misdaad tegen de menselijkheid noch over het moderne folterkamp Guantanamo, heeft de Raad van Europa een woord te zeggen.

Wie kan geloven dat deze Raad bekommerd is om de mensenrechten, aangezien hij zelf in Europa de CIA de vrijheid geeft om personen al hun rechten te ontnemen, per vliegtuig weg te voeren en in speciale gevangenen te folteren?

Zulke lieden kunnen geen veroordeling uitspreken. In het Gerechtshof van de geschiedenis dat ooit de ontelbare misdaden zal veroordelen van hun grote broer, misdaden die plaatsgrepen van Vietnam tot Chili, van Latijns-Amerika tot Irak, zullen zij veroordeeld worden, omdat ze deze misdaden hebben getolereerd of er zich aan medeplichtig hebben gemaakt.

Spijtig genoeg moet ik vandaag veel meer in naam van doden dan van levenden spreken. In naam van mijn gesneuvelde communistische kameraden, in naam van hen die gepasseerd zijn langs de Gestapo, de dodenkampen en de executieplaatsen opdat het nazisme zou verslagen worden en de vrijheid zou zegevieren, heb ik aan deze "heren" maar één ding te zeggen: Schaam u!"

Athene, 22 december 2005

SPROOKJES VAN TOOS

Sprookje 1

Dit is een land om lief te hebben... (*)

Dat doe ik dan ook. Van mijn land en van mijn partner houd ik. Onvoorwaardelijk.

Niet met de (blinde) ogen van een verliefd kalf. Maar met de kritische ogen van een liefhebbende volwassene.

Ik zie de fouten. En ik herken ze (ook in mij).
"Bedekken met de mantel der liefde" doe ik niet.

De mensen, die mijn land in diskrediet (proberen te) brengen, zou ik het liefst een watjekouw verkopen. Dat mislukt; gelukkig.

Want de machtigen zijn me te groot. Ik kan er niet bij. De kleinen zijn me te klein. Dat is niet sportief.

Dus 'doe' ik er iets aan op een andere wijze. Ondermeer met het schrijven van deze sprookjes.

Zo hoop ik, dat de regeerders met hun mensenfobie (bang voor vreemdelingen, bang voor [moslim]terroristen) nog eens hun verstand terugkrijgen en 'ons' helpen van ons land een plek te maken om nog meer lief te hebben. En niet 'ons' verjagen naar andere (leukere) landen.

Immers, 'wij' willen helemaal niet weg.

(*) Met dank aan de bovenmeester van het zilveren oranje-feestje.

Sprookje 2

"Busje komt zo!!!"

Jullie kennen dat deuntje toch nog wel? Ik wel! Ik maak het geregeld mee, als ik op pad ga met Valys of de OV-taxi.

"Geduld is een schone zaak."

En vrijwilligerswerk is zelfs koninklijk.

Onze koninklijke vrijwillige Mien zei, op een vraag van een 'oudje': "De thee komt zo."

Hoe komt het toch, dat ik meteen dat liedje in mijn hoofd hoorde, tot vervelends toe?

Ach, je moet maar denken: "Die Toos, dat is gewoon een ouwe zeur. Niks meer aan te doen."

Sprookje 3

Hoteldebotel

Toen hadden Frits en Henk bezoek van Paul, van 'de schreeuw'. Het thema was, zoals alle thema's die weken, het nieuwe zorgstelsel (wat een woord!). Paul vond, dat hij blij was met de opties, die hij nu zou hebben, zoals wèl goede tanden en geen kraamzorg en lekker in z'n uppie in een kamer.

Ik moest meteen denken aan iemand, die ooit bij "Harry" was, en toen vertelde, dat hij een zorg-hotel zou beginnen; hij noemde dat 'een gat in de markt'.

Frits zei namelijk tegen Paul, dat die goed praten had, omdat hij 't wèl kon betalen.

En dat is dus waar het gewoon (weer) om draait. Om poen.

De 'rest' moet maar zien. En zal dus wel gek worden. Van alle gemiste 'opties'.

Het woord solidariteit moesten we maar schrappen uit de Dikke van Dale.

Sprookje

4

Ingeburgerd? Leuk!

Iedere 'soort' burger heeft zo zijn eigen leukigheden. Mensen van Surinaamse origine hebben 'tantes', heel veel tantes. Ze hebben nu ook een tante Bea. Enig!

En mensen wier wieg in de buurt van Rabat stond (of hun tenen mandje) hebben het nog veel leuker. Wij, met maar 1 (Nederlands) paspoort, hebben alleen maar een koningin. Zij hebben ook nog een koning.

Is dat niet net een echt sprookje? Van duizend-en-één-nacht?

Sprookje

5

"Vrijheid? Dat is...

Dat je mag zeggen wat je denkt. Maar als je dat in een boek zet, - en je noemt je historicus - dan is het toch wel handig als je de waarheid niet al teveel geweld aan doet. Dat iemand zo nodig moet schrijven over de dooie paus ('Bedankt voor de bloemen. Johannes Paulus II en Nederland', door Ton H.M. van Schaik), daar kan ik nog wel mee leven, maar dat je dan bewogen mensen, die onze broeders en zusters in de DDR niet lieten vallen, zonder meer Stasi-informant noemt, terwijl ze door de Stasi werden gevolgd (net 'effies anders', zeg maar), dat vind ik toch wel een aantasting van iemands goede naam en dat is m.i. het punt waar vrijheid op moet houden.

(Ik heb het hier met name over, de ons veel te vroeg ontvallen, Karl Derksen, voorzitter van het {voormalige} NCEVS, waarvan wij, de AFVN, ook lid waren.)

Sprookje

6

Waarom? Daarom!

"Ik zou niet weten, waarom ze/ik zou moeten aftreden?"

Ik vind daarom. Omdat ze eerst niet wist, dat er wel 'info' was doorgegeven door de IND. En toen niet wist, wat er 'mis' was op Schiphol, in het 'hospitium'. (Dat zo'n woord zo maar mag worden gebruikt!)

Als je (ook) uit de staatsruif eet (uitkeringsgerechtigd bent, alleen een beetje minder 'ruif'), dan mag je heus geen twee (of meer) keer een fout maken. Dan heb je allang een zootje sanctie te pakken.

Waarom R. dus niet?

Sprookje

7

Bling-bling!!!

'Vroeger' vonden rijke Nederlanders, dat ze niet zo 'te koop' moesten lopen met hun rijkdom. Dat deden alleen de nieuw-rijken. Het was niet echt chic om je rijkdom ten toon te spreiden.

'Nu' zal dat ze een zorg zijn.

Ze tonen onbeschaamd hun bijeen gegraaide poen, gaan er nog prat op ook, en zeggen zelfs hardop, dat armen maar dom zijn. Of zo'n soort kreet.

En ze organiseren ook nog beurzen zelfs voor (alleen) die stinkerds.

Ik ben blij, dat mijn burens daar niet bij horen.

Wel zo fris.

Sprookje

8

Plastische chirurgie is fout??

Het is toch wel helemaal waarvoor die 'cosmetic' dient. Als een chirurg geen 'oefenmateriaal' krijgt (ouwe wijffies/mannetjes met teveel geld), dan kan hij ook 'gewonden' niet helpen. Want, vooral bij 'plastische chirurgie', is het net als met alles: Oefening baart kunst.

Denk eens aan de brandwonden van Volendam (nu 5 jaar geleden).

Maar ik denk dan vooral aan mijn soulmate.

Als de plastisch chirurg hier in Hoorn niet zo kundig was, dan had Dirk al jaren geleden het gebruik van de linkerhand moeten missen. En een mens kan wel leven met 1 hand, maar 'bouwvakken' en 'muziekmaken' kun je wel schudden.

Dus: FOUT IS HET WOORD NIET.

Goed dat we geweest zijn

Door *Andreas Thedieck*

Op 21 november '05 was ik samen met een kameraad op de herdenking van de '33 van Soesterberg'. Herdacht worden daar, ieder jaar sinds 1992, de 33 Nederlanders die op 19 november 1942 geëxecuteerd werden voor hun rol die ze hadden in het verzet tegen Nazi-Duitsland.

De verzamelplek, om mee te rijden met de bus, was het officierscasino, van de vliegbasis, aan de Kampweg in Soesterberg. Er werd meegereden door zo'n 50 volwassenen en 20 kinderen. In het casino werd de garderobe en de koffie verzorgd door kinderen van groep 8 van de openbare basisschool 'De Egelantier', een 'zwarte' school in de gemeente Soest.

Lidia en Aysan, allebei 12 jaar oud:

"We zijn hier om alle mensen te herdenken die in het verzet zaten en omgekomen zijn. 't Is een project van school en het gaat over de 2^e Wereldoorlog, over mensen die in het verzet zaten die zomaar zijn doodgeschoten omdat ze voor het vaderland waren en tegen Hitler. Daarom komen wij hier om te

herdenken en te helpen en zo. 't Is voor het vak geschiedenis, we praten er op school over, over Anne Frank en zo".

De herdenking vindt plaats op fusilladeplaats van de militaire vliegbasis Soesterberg. De leden van het verzet die herdacht worden zijn arbeiders die zich van begin af aan verzet hebben tegen de overheersing door de Nazi's. Het gaat om mensen uit het hele land maar o. a. om communisten die de Februaristaking georganiseerd hebben.

In de bus op weg van het officierscasino naar de fusilladeplaats op de basis praat ik met loco-burgemeester Krol van de gemeente Soest waar ook Soesterberg onder valt.

Dhr Krol:

"De kinderen van de school 'De Egelantier' uit Soest hebben enkele jaren geleden besloten om dit monument te adopteren. Dat is

Mimi Vlaskamp

mooi omdat je daarmee de traditie van het voormalig verzet, mensen die hun leven gegeven hebben, laat overnemen door kinderen. Dat is de enige manier om de gedachte eraan levend te houden. We doen dit samen met de militaire organisatie en de 'burgerlijke gemeente' om dit zo maar even te zeggen. Het is belangrijk dat de gemeente Soest laat zien dat ze daarbij wil zijn, dat ze daar steun aan wil geven. Er is een grote groep mensen uit deze gemeente maar ook uit andere delen van Nederland gefusilleerd, het is belangrijk om daar bij stil te staan. Dit is de belangrijkste herdenking, in de gemeente Soest, naast 4 en 5 mei. Er zijn natuurlijk ook een aantal militaire herdenkingen op de basis die te maken hebben met gevallen soldaten, die worden herdacht op de 'geboortedatum' van de luchtmacht om dat zo maar even te zeggen".

Op het parkeerterrein aangekomen vormt zich een stoet die de laatste meters naar de fusilladeplaats te voet aflegt. Op de plek aangekomen waar de executies plaats vonden wordt de 'Last Post' gespeeld, kransen gelegd en noemen de kinderen alle 33 namen van de vermoorde mannen.

Op weg terug naar de bus, Mimi Vlaskamp:

"Ik heb zelf in het verzet gezeten. Ik ben hier als vertegenwoordiger van het 'Verenigd Verzet', ik was voorzitter er van. Dat bestaat al lang, verzet 1940-1945 is 't eigenlijk. Ik ben 82 jaar oud, ik was 17, 18 jaar oud toen de oorlog uitbrak en ben toen meteen aan het werk gegaan. Ik viel niet zo op want ik was een jong kind, dat voordeel heb ik gehad maar mijn broers zijn wel opgepakt. Mijn broers zijn niet hier geweest, ze waren in Vught. Een van de twee is naar een kamp gegaan, de ander is uit Vught teruggekomen, maar niet gezond meer. Ik ben nog elk jaar hier geweest. Ik ben lid geweest van het bestuur van het 'Februari-comité' dat ieder jaar de herdenking op 'het plein' organiseert maar daar ben ik dus mee gestopt. Ik ga ieder jaar ook naar de 'Dachauherdenking'. 't Is belangrijk dat het 60 jaar later nog herdacht wordt maar het wordt wel minder elk jaar, je merkt het hier ook".

Eenmaal weer in de bus krijgen we nog wat 'sightseeing' over het terrein van de basis: "Hier zaten de Amerikanen..., met ... straaljagers". "Het Nederlandse leger vecht voor de vrede..." Alsof dat de zelfde vrede is als waar onze kameraden voor gevallen zijn! Op weg door de dorpskern van Soesterberg meldde de officier nog dat de plaatselijke McDrive/McDonalds de oudste van het land is en waar dat wel niet door kwam... Jammer, ik had een eerbiedwaardiger einde passender gevonden.

Nu er zoveel te doen is over de EU grondwet, lijkt het ons een goed moment om te starten met een serie over de grondwet van de USSR. We maken daarbij gebruik van de Nederlandse vertaling uit 1958.

Deze keer hoofdstuk 1 (1), DE MAATSCHAPPELIJKE STRUCTUUR.
Wordt vervolgd

ARTIKEL 1

De Unie van Socialistische Sowjet-Republieken is een socialistische staat van arbeiders en boeren.

ARTIKEL 2

De politieke grondslag van de USSR vormen de Sowjets van werkersafgevaardigden, ontstaan en sterk geworden als resultaat van de omverwerping van de macht der grootgrondbezitters en kapitalisten, en van de verovering van de dictatuur van het proletariaat.

ARTIKEL 3

De gehele macht in de USSR behoort aan de werkers van stad en land, in de vorm der Sowjets van werkersafgevaardigden.

ARTIKEL 4

De economische grondslag van de USSR vormen het socialistische produktiestelsel en de socialistische eigendom van de produktiemiddelen, die zich als resultaat van de liquidatie van het kapitalistische bedrijfsstelsel, van de afschaffing van de particuliere eigendom van de produktiemiddelen en van de opheffing van de uitbuiting van de ene mens door de andere hebben gevestigd.

ARTIKEL 5

De socialistische eigendom in de USSR heeft hetzij de vorm van staatseigendom (algemeen volksbezit), hetzij de vorm van coöperatief kolchoseigendom (eigendom van afzonderlijke collectieve bedrijven, eigendom van de coöperatieve verenigingen)

ARTIKEL 6

De grond, zijn bodemschatten de wateren, de wouden, de bedrijven, de fabrieken, de mijnen, het spoorweg-, het water- en het luchttransport, de banken, de telecommunicaties, de door de staat georganiseerde grote landbouwbedrijven (sowchozen, machine- en tractorenstations enz.) en ook de gemeente-bedrijven en in hoofdzaak de woningvoorraad in de steden en de industrieplaatsen, zijn staatseigendom, d.w.z. algemeen volksbezit.

ARTIKEL 7

De gemeenschappelijke bedrijven in de kolchozen en de coöperatieve organisaties met hun levende en dode inventaris, de door de kolchozen en de coöperatieve organisaties voortgebrachte producten, evenals hun gemeenschappelijke gebouwen zijn maatschappelijk socialistisch eigendom van de kolchozen en de coöperatieve organisaties.